

ORSZÁGOS MAGYAR CECÍLIA EGYESÜLET
KÁNTORKÉPZŐ TANFOLYAMA

H I T T A N

ÍRTA:

DR. TARJÁNYI ZOLTÁN

BUDAPEST, 1994.

Tartalomjegyzék

I. osztály	3. oldal
II. osztály	12. oldal
III. osztály	21. oldal
IV. osztály	30. oldal

- I. osztály tananyaga:**
- Biblia
 - Papság az Ószövetségben
 - Ószövetségi ünnepek
 - Ószövetségi áldozatok
 - Ábrahám, Mózes, Dávid
 - Zsoltárok
 - A Főtanács bemutatása
 - Ószövetségi kronológia

A **Biblia** szó görögül **könyveket** jelent. Azokat a könyveket tartalmazza a Szentírás, amelyek az ó- és újszövetség eseményeit, Isten önfeltárását, valamint az ember örök célját mutatják be. E könyveknek két teljes jogú szerzője van:

a/ Isten, aki sugalmazta azokat; b/ az emberi üzenettovábbító, aki saját korában élve, saját műveltségét és szókészletét használva elmondta ill. leírta az isteni üzenetet.

Az **Ószövetség** Isten és a választott nép (a zsidóság) szövetségekötését és annak kibontakozását tartalmazza. Isten megígéri, hogy elvezeti népét a Megváltóhoz, törvényeket ad neki, áldásáról biztosítja őt. A nép megígéri, hogy Isten parancsait magára kötelezőnek tartja és azok szerint él. Az ószövetségi Szentírás könyveit **héber nyelven** írták le, **45 kis könyvből** áll. Műfaj szerint négyfajta könyvet különböztetünk meg benne:

1/ törvénykönyvek (Mózes öt könyve)

2/ történeti könyvek (a választott nép sorsa a történelemben, azaz Isten hogyan vezeti őt gondviselésével, pl. Sámuel, Királyok, Krónikák, Makkabeusok könyvei)

3/ bölcsességi és költői könyvek (a helyes emberi életről bölcs kijelentések, jótanácsok, imádságok, pl. Jób, Példabeszédek, Zsoltárok)

4/ prófétai könyvek (a próféta héberül "látót, látnokot" jelent, tehát ő több mint jövendőmondó: Isten szemével látja és láttatja a valóságot. 4 nagy- /Izajás, Jeremiás, Dániel, Ezékiel/ és 12 kispróféta /pl. Malakiás, Ozeás, Jónás, Joel/ könyvei szerepelnek az ószövetségi Bibliában.)

Az **Újszövetségi Szentírás** iratai a következő újdonságról beszélnek: Isten, az Atya, Jézus Krisztusban új, végleges szövetséget köt az egész emberiséggel. E **27 kis könyvet** görög nyelven írják le a szemtanúk. Itt is négyfajta könyvet különböztetünk meg:

1/ Evangéliumok (= örömhír, jó hír), melyek az emberiség végleges "törvényéről" a megtestesült Szeretetről, Jézusról szólnak.

Négy evangélium van: Máté, Márk, Lukács és János a szerzőjük. **Máté** (eredetileg vámos volt, majd apostol= küldött, követ lett.), **Márk** (fiatalon Péter apostol kísérője és tolmácsa lett), **Lukács** (eredetileg orvos, később Pál apostol kísérője a Földközi tenger környékén végzett missziós utakon), **János** (eredetileg halász, majd apostol, azaz Jézus nyilvános működésének, kereszthalálának és feltámadásának a szemtanúja).

2/ Apostolok cselekedetei c. könyv: Lukács a szerzője, az ősegyház életéről ad történeti beszámolót (könyve első felének Péter, második felének Pál apostol a főszereplője).

3/ Apostoli levelek: Péter, Pál, Jakab, János és Júdás Tádé apostoloktól, vagy személyeknek, vagy egyházközösségeknek írt irások. Ezekben a Jézus-követő élet problémáiról, a keresztény élet elméleti és gyakorlati nehézségeiről van szó. Pl. rómaiakhoz, korintusiakhoz, galatákhöz, Tituszhoz, Timóteushoz írt levelek.

4/ Jelenések könyve: szerzője János apostol és evangélista. Próféta látomásokban leírja az egyház sorsát és jövőjét, Isten végleges győzelmét. Ez az újszövetségi Szentírás utolsó, időben is utoljára keletkezett könyve.

Látható a felsorolásból, hogy az újszövetségi iratok műfaj szerint mennyire igazodnak az ószövetségekhez. Ezen **72 könyv** alkotja a keresztények Bibliáját.

Ószövetségi papság

A pap szerepe a közvetítés volt Isten és a választott nép között: Áldás-közvetítés a nép felé, ima- és áldozat-közvetítés Isten felé. Az ószövetségi időszakban a papságnak igen nagy hatalma volt: a babiloni fogságig (Kr.e. 586-515) ők kenték fel a királyokat, a fogság után a főpap volt a Főtanács elnöke.

A papság háttérében a vallásos gondolkodás szerint az isteni kiválasztás áll: senki sem lehet pap, csak az, akit Isten erre a szerepre kijelöl.

a/ A sok pap-jelölt közül (4 Móz. 16,1-15) Isten az egyiptomi szabadulás után, a pusztai vándorlás során **Áront** választja ki, vándorbotja kivirágzásával (4 Móz. 17,16-25). Mózes szenteli fel őt és fiait (tehát **örökletes a papság**, apáról fiúra száll), mégpedig teljes személyiségüket érintő módon. Fülcimpa, hüvelykujj, lábujj vérrel való megkenése (2 Móz. 29,4-9.19-22), mindez azt jelzi, hogy az ő hallásuk-áldásuk-ténykedésük ezután már a **közvetítés** szolgálatában áll. Az Áron családjából származó és 30 év feletti férfiak végezték az ószövetségi templomban az áldozatbemutatókat. A minden termény után járó tizedből, adóból éltek.

b/ A papi segédszolgálatra **Lévi törzse (leviták)** lett kiválasztva. Jákob 12 fiáról nevezték el a választott nép törzseit (Ruben, Simeon, Lévi, Juda, Iszkar, Zebulon, Gád, Aser, Dán, Naftali, Benjámín, József). József egyiptomi felesége miatt nem lehetett törzsi vezető, ám két fiát, Efraimot és Manasszét elfogadták annak. Így 13 törzs vonult ki Mózes vezetésével az egyiptomi fogságból a

szabadulás éjszakáján, amikor minden egyiptomi családban az elsőszülött meghalt. Lévi törzsét utólag kivették a többi közül (a honfoglalás után nem kaptak külön területet), hogy teljesen a templom szolgálatára szenteljék magukat. Így ők lettek azok a jelképes elsőszülöttek, akik az Úr irgalmából nem haltak meg a szabadulás éjjelén. (2 Móz. 13,2 és 4 Móz. 8,5-26) Ők 25 éves kor fölött dolgozhattak a jeruzsálemi templomban: kapuőrök, takarítók, áldozatbemutatói előkészítők, énekesek és hangszeresek voltak. A nép tizedét ők is megkapták fizetés gyanánt, de annak 10 százalékát tovább kellett fizetniük az ároni papoknak.

Az ószövetségi "salamoni" templomot Kr.e. 967-ben szentelte fel Jeruzsálemben Salamon király. Ez időben a zsidóság történelmi fénykorát élte: gazdagság és biztonság jellemezte. Az átlagosan 300 méter szélességű és 400 méter hosszúságú épület sokáig a világ egyik nevezetességének számított. A következő épületekből ill. részekből állt:

- **külső udvar**: különféle csarnokok együttese (nők, férfiak, árusok, pénzváltók stb.), valamint a rituális kézmosást szolgáló medence ("ércenger") volt benne. E medencét minden égtáj felé 3-3 bikaszobor tartott, s a szobrok közötti lépcsőkön lehetett fölmenni a különleges tisztulást adó vízhez.

- **papok udvara**: ide csak a papok és a leviták mehettek be. Itt volt az 5X5 könyök nagyságú égőáldozati oltár (alapja fából, teteje aranyból), ahol az áldozati állatok égetését végezték.

- **szentély**: ide már csak az ároni papok mehettek be. Itt tartották a kitett kenyerek asztalát, rajta a szombat előtti nap rendszeresen kicserélt 12 kenyérral; illatáldozati oltár, amin sót, olajat, terményt égettek; valamint a 7 ágú gyertyatartó, ami valójában olajégetési rituális eszköz volt.

- **szentek szentje**: ide már csak évente egyszer a főpap mehetett be, itt tartották a frigyládát, amelyben a 10 parancs két kőtábláját és Áron vessejét őrizték.

A templom falain belül volt a 4 emeletes királyi palotaegyüttes is, valamint a királyi istálló (az ókorban egy hadsereg erejét, tehát az ország védelmét a lovak száma határozta meg). A jeruzsálemi templomot Kr.u. 70-ben a földig lerombolták.

Ószövetségi ünnepek

Három nagy, az egész zsidóságot érintő **zarándok-ünnep** volt az ószövetségi időszakban.

- **Húsvét** (pászka, héberül peszah=átvonulás, t.i. az angyal átvonulása Egyiptom fölött). Az Egyiptomból való kiszabadulás emléknapja volt. Minden család az évfordulón azt a vacsorát készítette el, amit utoljára a fogságban evett: bárány sültve (nyárson, de csont nem törhetett benne), kovásztalan kenyér és keserű (zöld) saláta. A vacsora közben a legidősebbnek el kellett mondania a szabadulás éjszakájának a történetét. Később az ünnepnap összekapcsolódott a kovásztalan

kenyér ünnepével (macesz), a mi a szabadulás sietségére utal: egy héten át ezt a fajta kenyeret ették.

A jeruzsálemi templomban a zarándokok számára kötelezően elő volt írva az ünnep rítusa: a nép nevében 7 bárányt áldoztak fel, valamint kisorsolták a bűnbakot. A Húsvét egyszerre templomi és családi ünnep volt: 8 napos ünnepet jelentett, de csak az első és az utolsó nap volt munkaszünet.

- **Pünkösöd** (a szó ötvenet jelent, tehát 7X7 nappal Húsvét ünnepe után tartották). Eredetileg aratási zarándok-ünnep volt, később a Sinaj hegynél történt szövetségekötésnek lett az emléknapja. Igen népszerű ünnep volt, ilyenkor sok zarándok ment Jeruzsálembe, még a külföldön élő zsidók közül is (v.ö. Szentlélek eljövetele, nyelvek csodája: újszövetségi pünkösöd !).

- **Sátoros ünnep**: eredetileg szüreti nap volt, a termés teljes betakarítása után, később a pusztai vándorlás emlékünepe lett. Szőlő-, olaj-, búza- és árpaáldozatokat mutattak be, egy hétig sátorban laktak. Minden hetedik évben ez ünnepen fölolvasták a teljes Törvényt (= Mózes öt könyvét).

Az **engesztelés napján** az egész ország egész nap böjtölt. A jeruzsálemi templomban kétféle áldozatot mutattak be: részint a papság, részint a nép vétkeiért.

Az ószövetségi időszak ritmikusan visszatérő igazi ünnepe a **szombat** volt. A szó teljességet, hetet, nyugalmat jelent. Az előző estétől lépett életbe: mindenkinek (ember, szolga, állat) tartózkodnia kellett a munkától. A hatnapos teremtéstörténetre utalt ez a rítus: a hetedik napot úgy szenteljük az Úrnak, hogy részesedünk az ő tevékenységet nem megszüntető, hanem beteljesítő nyugalmaiból. Későbbiekben rengeteg szabállyal védték e nap méltóságát: tilos volt sokat gyalogolni, varrni, tüzet gyújtani, ételt készíteni stb.

Minden hetedik esztendő **szombatév**nek neveztek, ilyenkor pihentették a földet, s ami spontán termett rajta, az sem a tulajdonost, hanem a vándorokat és a koldusokat illette. Az elzálogosított birtokok visszaszálltak az eredeti tulajdonosra, a zsidó rabszolgákat fölszabadították. Mindez azt jelezte, hogy a világ igazi birtokosa Isten, az ember csak annak haszonélvezője, bérlője, művelője, másrészt megóvták a társadalmat a túl nagy vagyoni különbségek kialakulásától.

Minden 50. esztendő (a 7X7 utáni) a **jubileumi év** volt. Ilyenkor dolgoztak a földeken (az előző esztendő a pihentetésé volt), de minden szociális különbséget kiigazítottak, ami az elmúlt 49 évben történt. Az Isten képére és hasonlatosságára alkotott ember ezen zarándok- és családi ünnepek által, valamint ezen visszatérő éves ciklusú esztendő-ünnepek által tudta kimunkálni a földi életében az Istentől kapott méltóságot.

Ószövetségi áldozatok

Minden vallásban az imádság mellett az áldozat az, ami az egyén és a közösség Istenhez ragaszkodását tudja kifejezni. Az ószövetségi időszakban háromféle áldozatbemutatás történt:

- **égőáldozat**: (lényege, hogy Istennek adok megsemmisítéssel valami értéket, valamint a füst a felfelé, Istenhez szálló imát jelképezi). Minden reggel és este, a nép nevében, bemutatták a jeruzsálemi templomban. Anyaga lehetett: marha, birka, kecske, madár; ezt kiegészítette a kemencében sült étel, aminek egy részét elégették, másik része a papoké lett. Kovász és méz kivételével bármit fel lehetett ajánlani égőáldozatul.

- **lakoma-áldozat**: az együtt étkezés a családtagokra és a barátokra jellemző, az oltár melletti étkezés jelezte az Istennel szembeni vágyat a bensőséges viszonyra. Fel lehetett ajánlani hálából vagy fogadalom teljesítése után. Anyaga bármi lehetett, kivéve szárnyas. A szegy és a jobb lapocka a papoké lett, a kövér részeket elégették, a többit az oltár közelében az áldozat bemutató családja elfogyasztotta. (hús, bor, gyümölcs is lehetett) Magánáldozatként kötelező volt a három nagy zarándok-ünnep egyikén.

- **engesztelő-áldozat**: jelezte a hibáit fölismerő ember megváltozni akarását, azaz a megtisztulásra való vágyát. A **bűnökért** való áldozat mindig a közösség bűneit jelezte egyéni, tudatosan elkövetett bűnt az ószövetségben nem lehetett megbocsátani !). Ennek a bűn-áldozatnak az anyaga a kecske volt, amelynek vérének részint az oltárra, részint a szentek szentje függőnye felé hintették.

A **vétek**-áldozat az egyéni, feledékenységből vagy hanyagságból elkövetett apróbb hibák engesztelésére szolgált. Anyaga a kos volt. A következő vétkekért kellett bemutatni: papi tized fizetését elfelejteni, felebarát ellen igazságtalanságot elkövetni, rabszolgával elkövetett házasságtörésért stb.

Fölfedezhető a furcsa ószövetségi áldozatok mögött, hogy a zsidó népnek milyen kifinomult érzéke volt Isten szentségének tiszteletben tartása iránt, s hogy milyen erős volt a megtisztulni akarás igénye, valamint hogy mennyire vonzódtak az Istennel fenntartott kapcsolathoz. A próféták sem a buzgó áldozatbemutatást ítélték el, hanem a formalizmust: látszólag bőkezű vagyok Isten iránt, valójában nem törekszem tökéletességre, igazságosságra, szentségre, hanem megelégszem a látszattal, azaz nem azonosulok áldozatbemutatásommal.

Az ószövetségi időszak végefelé egyre inkább a **lelkület** fontossága került előtérbe.

Az ószövetségi teológia csúcsa az Izajás-féle **szenedő szolga** jövendölés: eljön majd valaki, aki személyes tökéletességével, Isten akaratához teljes ragaszkodással él, bűnt nem követ el, mégis halálra adják. Ezt ő elvállalja, Isten nem hagyja cserben a szenvedésben, diadalra segíti (Iz. 52,13-53,12).

A szenvedő szolga jövendölés beteljesedésével az ószövetségi áldozatok helyébe azok beteljesítője, a tökéletes jézusi áldozat lép, melyet hatékony jelek (kenyér, bor, szavak) által meg lehet újítani. Ezzel az ószövetségi áldozatok

érvényüket veszítették: ezt jelzi az Evangélium képes beszéde (Jézus halálakor a templom kárpitja kettészakad).

Ábrahám

A zsidó nép ősatya, a Kr.e. XIX. században élt. Neve ennyit jelent: "atyja miatt előkelő". Életútját csak nagy vonalakban ismertetjük.

- a mezopotámiai Háránból származik, nomád fejedelem volt, akinek ki kellett szakadnia pogány környezetéből, azaz kizárólag Istenre kellett támaszkodnia.
- Szikemben Istentől újabb ígéretet kap (1 Móz. 12,4-7).
- elvállik Lóttól, majd Hebronban megkapja a hármas ígéretet: földet, utódot és különleges áldást fog kapni Istentől. A kettévágott állatokkal megköti a szövetséget (1 Móz. 15,7-18), amelynek a jele a körülmetélés lett (17,9-14).
- Hágártól, a szolgálótól születik Izmael nevű gyermeke, akit elküld, s aki az arabok ősatya lesz (21,8-21).
- a memrei jelenésben ígéretet kap: Sárától fiúgyermeke születik (18,1-14), majd közbenjár Szodomáért és Gomoráért (18,16-33).
- Izsák (=nevetés fia) megszületik (21,1-17), akit szeretete jeléül úgy tűnik, fel kell áldoznia (22,1-18).
- Sára meghal, Hebronban temetik el, a sírhely-vásárlás ürügyén Ábrahám megvásárolja az egész vidéket (23,1-20).
- Ábrahám gondoskodik, hogy fiának felesége legyen (24,1-19).
- Ábrahám meghal, felesége mellé temetik (25,7-11).

Teológiai értelemben Ábrahám Isten választottja, jövője kizárólag Tőle függ (előzetes érdem nélküli meghívás, természetes alap nélküli ígéret). Nem egyéni boldogságot kap, hivatása az atyaság, dicsősége pedig utódai. Az igazi ígéret az egyetlen fontos utódra, Jézusra vonatkozik (Mt. 1,1; Gal. 3,28), akiben áldást nyer a föld minden nemzetsége. Ábrahám minden hívő atyja és példaképe, mert remélni tudott a remény ellenében, mert a megpróbáltatásokban egyre megtisztuló hittel ragaszkodott Istenéhez. Ezért mondja Jézus, hogy a hívek végleges hazája "Ábrahám kebelén" van (Lk. 16,22).

Mózes

Nevének jelentése: vízből kihúzott. A Kr. e. XIII. században élt, Lévi törzsében született. Élete főbb vonalakban:

- kalandos gyermekkor (születés körülményei, megmenekülése - 2 Móz. 2. fejezettől tartalmazza életét a Biblia).
- sikeres egyiptomi ifjú, majd a gyilkosság után menekülnie kell.
- a madianiták papjának, Jetrónak lányát, Cipórát veszi feleségül, két gyermekük születik.
- égő csipkebokor-jelenet, azaz meghívása a pusztában, miután a mindenki által majdnem elfeledett idősebb pásztor vezér lesz.

- egyiptomi 9 csapás, majd a tizedik a szabadulás éjszakáján, kivonulás Egyiptomból, a Vörös tengeren át (Kr.e. 1250-1225 között, II. Ramszesz uralkodása idején), majd pusztai vándorlás.

- Az Ígéret Földje előtt meghal, ismeretlen helyen temették el.

Teológiai értelemben: ő az egyedüli ószövetségi alak, akit az újszövetségi Szentírás is elismer **közvetítőnek** (Gal. 3,19). Ő egyszerre Isten szolgája és Isten barátja; szabadító és a Szövetség közvetítője, valamint próféta, törvényhozó és közbenjáró, vagyis minden tekintetben a beteljesítőnek, Jézusnak az előképe. Ezért oly fontos a szerepe a táborhegyi színeváltozásnál: Illés próféta mellett ő tanúskodik Jézus Messiás-mivoltáról.

Dávid

Neve ennyit jelent: kedvelt, kedves. Ő volt a választott nép királya Kr.e. 1010-970 között. A betlehemi Izáj legfiatalabb fia. Mint citerás és fegyverhordozó, Saul király udvarába kerül. Tekintélyt szerez a nép előtt, főként a filiszteus Góliát legyőzésével. Saul elől menekülnie kell, akinek halála után királlyá kenik Hebronban. Meghódítja és kiépíti Jeruzsálemet, mely ezután az állam és a vallás központja lesz. A 12 törzset egyetlen néppé szervezi. Az ő (és fia, Salamon) idejében áll tetőfokán minden tekintetben a zsidóság. Isten és emberek előtti kedveltségére árnyékot vet Betsabéval elkövetett házasságtörése, miután bűnbánatot tart. Dávid kezdi el a jeruzsálemi templom építését.

Teológiai értelemben: Dávid által a Messiásra vonatkozó isteni ígéretek megújulnak. Isten féltékeny szeretettel van népe iránt (Iz. 9,2), hűségének újabb bizonyosságát adja (Jer. 33,20), s örök szövetséget fog kötni a Dávidnak megígért kegyelmek szerint (Iz. 55,3). Mindezekért hívták Jézust "Dávid fiának", mert Ő lett Isten népének igazi, végleges pásztora. Vagyis Ő teljesítette be a királysággal és az imádsággal (a hagyomány szerint a 150 Zsoltár nagy részét Dávid írta) kapcsolatos dávidi szerepet.

A Zsoltárokról

A "pszaltérion" görög szó újjal pengethető hangszert jelent. A zsoltár olyan vallásos költészetnek a terméke, amelynek nem a gyönyörködtetés a célja, hanem a teremtésnek a lemásolása. Isten anyagot teremt: törvényt ad az anyagnak. A zsoltár pedig törvényt, rendet ad az emberi gondolkodásnak, az Istenhez szólásnak.

A 150 ószövetségi Zsoltár lett az egyház imaéletének az alapja, mégpedig a következő indokok alapján:

- Jézus személyes példája (szombatoként a zsinagógában zsoltárt imádkozott; utolsó vacsora alatt és után, valamint a keresztfeszítés során folyton zsoltár éneklés, ill. idézetek).

- Péter apostol pünkösdi beszéde nem más, mint zsoltár-magyarázat: mivel a zsidóság gyakorlatilag fejből tudta ezeket, a tudotthoz, az ismerthez kötötte a Jézusban kinyilvánuló üdvösség-újdonságot.
- Az ősegyházban, az apostoli idők során kezdettől fogva naponta többször is összejöttek a keresztények imádkozni, zsoltározni, mert a zsoltárokból minden jelentősebb messiási prófécia szerepel.
- hogy a kereszténység egységes **nép**, (nemzetek feletti gyülekezet, de Isten új népét alkotja), - ezt a gondolatot és öntudatot is a saját költészettel = zsoltárokkal alapozták meg.
- A zsoltár tehát elméletileg igen fontos, mert komplett teológiát tartalmaz, s gyakorlatilag is igen fontos, mert "fáradtság nélkül föl lehet fogni, s gyönyörűséggel megjegyezni", ahogyan Szent Ambrus mondotta a IV. században. Az újszövetségi Bibliában 518 idézet ill. utalás van a zsoltárokra. Mindebből világosan kitűnik, hogy miért vált az ószövetségi ima-költészet Jézusé, majd az egyházé. S hogy a papok és szerzetesek zsoltármájukban miért imádkozzák hetenként végig a 150 zsoltárt.

A Főtanács Jézus idejében

- Főtanácsnak (Szannedrin) a babiloni fogság után alakult 70+1 tagú zsidó vezetőségi testületet nevezünk. Jézus idejében négyfajta háttérű ember volt a tagja:
- **Farizeusok** (=elkülönült), akiket **rabbinak** (=nagy) is szólították. Kialakulásuk és szerepük a babiloni fogság idejében lett mérvadó, amikor a zsidóság az idegenben meg volt fosztva a vallásos szertartások lehetőségétől, egyedüli támasza a Törvény ill. a Biblia volt. Így a fogság után a törvénytudók lettek az igaz vallásosság megszemélyesítői, lassan a nép lelkiatyjai lettek. Kezdetben igen pozitív szerepük volt: a vallásos lazulás jelenségei ellen bátran felléptek feltétlen törvénytiszteletükkel. A zsinagógai tanítás mellett a bíraskodást és az iskolai tanítást is ők végezték - gyakorlatilag az ő kezükbe került a szellemi vezetés. Jézus részint elismeri buzgalmukat, részint igen kemény ítéleteket mond rájuk, hiszen önmagukat tökéletesnek tartották, képtelenek voltak a bűnbánatra.
 - **Szadduceusok** (Szádok nevű, Salamon által kinevezett főpapról kapták nevüket). Ők alkották a papi pártot az írástudók között. A hagyományt elvetették, csak ahhoz ragaszkodtak, ami Mózes könyveiben megtalálható volt, még a próféták írásait sem vették komolyan. Bár befolyásuk kisebb volt a népre, mint a farizeusoké, Jézus halálos ítéletét ők vitték keresztül a Főtanácsban.
 - **Főpapok** (másképp: papi fejedelmek). Áron családjának leszármazottjai voltak, akiknek feladata a jeruzsálemi templom istentiszteletének, kultuszrendjének a biztosítása volt. A szertartásokat is ők magyarázták és az áldás-közvetítés is az ő szerepük volt. Jézus idejében a rómaiakkal való összeszövődésük miatt tekintélyük már nemigen volt.
 - **Vének** (másképpen: Heródes-pártiak). A 30 évnél idősebb civil arisztokrácia és pénzarisztokrácia emberei voltak. Sokszor az idegen, elnyomó hatalommal is

együttműködtek, hogy saját gazdagságukat és befolyásukat megtartsák ill. erősítsék.

Jézus a Főtanács minden szárnyával összeütközésbe került: a farizeusokkal a főparancs kérdésében (Mt. 22,34-40), a szadduceusokkal a feltámadással kapcsolatban (Mt. 22,23-33), a főpapokkal a templom megtisztításakor (Mt. 21,12-17), a vénekkel az adófizetéssel való vita után (Mt. 22,15-22).

Ószövetségi kronológia

Hogy világosan lássuk az Ábrahám-tól Jézusig terjedő történelmi szakaszt, röviden végig kell vennünk az egyes jelentős korszakokat:

- pátriárkák (= ősatyák) kora: Kr.e. 19. századtól Ábrahám, Izsák, Jákob és Juda.
- egyiptomi fogság ideje: Kr.e. 13. századig, Mózesig, amikor megtörténik a kiszabadulás ill. a pusztai vándorlás.
- bírák kora: Kr.e. a 11. századig, amikor a honfoglalás után a zsidóság 12 törzs szerint letelepedik, s minden törzset egy-egy bíró irányít. Legismertebbek: Sámson, Gedeon, Jefte.
- királyok kora: Saul, Dávid, Salamon. Salamon halálakor, 932-ben kettészakad az ország. Északon Izrael néven, Délen Juda néven új ország alakul, - ez utóbbi a törvényes dinasztiahoz kötődő.
- az északi országrész, Izrael 722-ben az asszírok által megsemmisül (itt működött Illés próféta).
- a déli országrész, Juda elszenvedti a babiloni számkivetést (586-515), mert nem hallgat Izajás, majd Jeremiás bűnbánati üzenetére.
- 515 és 321 között független az ország, ez a nagy vallási megújulásnak, a zsinagóga-építéseknek, a farizeusok térnyerésének a kora.
- 321-198 között a zsidók a Ptolemaiosz (Egyiptom-központú hellén) uralom alatt élnek.

- 198-ban a Szeleukosz (Babilon-központú hellén) uralom alá kerülnek, akik véres vallásüldözést folytatnak, főként Antiochus Epifanész alatt. Ennek hatására 167-ben kitör a makkabeusi háború, mely három éves harc után újra a függetlenséghez vezet, 164-ben.
- 101 éves függetlenség után (mely során a Makkabeusok, Judás és társai nemcsak a királyságot, hanem a főpapságot is magukhoz ragadják) Kr.e. 63-ban a rómaiak elfoglalják az országot. A Birodalom kis provinciájaként, Szíriához csatolva kezelik.
- Jézus Krisztus Augustus császár uralkodása alatt (Kr.e. 31- Kr.u. 14) született, s Tiberius uralkodása alatt halt meg (Kr.u. 14-37). A rómaiak először királyok ill. fejedelmek által kormányozták (Heródes és fiai), majd helytartókat küldtek. Közülük legismertebb Pilátus (Kr.u. 26-36 között).

- II. osztály tananyaga:**
- A Hiszekegy története
 - Az Atya tulajdonságai
 - A Fiú kiléte és megtestesülése
 - Jézus halála és feltámadása
 - A Szentlélek kiléte és szerepe
 - Az egyház jellemvonásai
 - Saját jövőnk (holtak feltámadása, örök élet)

A Hiszekegy története

Az első keresztény időkben igen rövid **szimbólumok** (= hitvallások) voltak. Pl. Jézus a Krisztus = Jézus, a történeti személy Úrrá, Messiássá lett a feltámadás által. Vagy: Jézus meghalt értünk, és feltámadt elsőszülöttként a holtak közül = a megváltás művében mi is "benne vagyunk", azaz nem egy információ elfogadásáról van szó, hanem egy isteni terv magunkra vállalásáról. A legismertebb rövid hitvallás a **hal** jelképe volt: görögül a hal = ihtüsz, s minden betűvel egy szót kezdtek (Jézus Krisztus Isten Ember Megváltó).

Az u.n. **Apostoli hitvallást** a hagyomány szerint maguk az apostolok szövegezték meg, mindenesetre a II. század végéről már írásos dokumentumunk van róla. Ez tömören összegezte a keresztény hit tartalmát, 12 tételben (maga a szám is emlékeztet a 12 apostolra).

313-ban Nagy Konstantin császár a milánói rendeletben bevett vallássá nyilvánította a kereszténységet, azaz megszűnt az üldözés. Igazából ekkor kezdődtek a hit megfogalmazásának nagy vitái, ugyanis mindenképpen tisztázni kellett, hogy az egy Isten ószövetségi hite hogyan egyeztethető össze a Szentháromság újszövetségi hitével. Mindenféle jó- és rossz-szándékú megoldási kísérletek, eretnokségek születtek (pl. arianizmus, vagy álarc-elmélet). 325-ben ezért összehívták Niceában az I. egyetemes zsinatot, ahol kibővítették az Apostoli hitvallás Fiúra vonatkozó részét. A II. egyetemes zsinaton, 381-ben, Konstantinápolyban pedig a Szentlélekkel kapcsolatos hittételeket bővítették ki, így született meg az u.n. **Nicea-Konstantinápolyi hitvallás**, amit minden vasárnapi és ünnepi szentmisén elimádkozunk. A hitvallás tehát hitünk tételes összefoglalását adja, mely részint a liturgiában imádságként szerepel, részint biztosítja a hit tisztaságának a megőrzését.

Apostoli hitvallás

Hiszek egy Istenben,
mindenható Atyában,
mennynek és földnek teremtő-
jében,
és a Jézus Krisztusban,
Ő egy Fiában, a mi Urunkban,

ki fogantaték Szentlélektől,
születék Szűz Máriától,

kínzaték Pontius Pilátus alatt,
megfeszítették, meghala és
eltemették.

Szálla alá poklokra, harmad-
napon halottaiból föltámadta,
fölment a mennybe, ott ül a
Mindenható Atyaistennek jobbján
felől, onnan léssen eljövendő,
ítélni eleveneket és holtakat.

Hiszek a Szentlélekben,

egy katolikus keresztény
Anyaszentegyházat,
szenteknek egyességét, bűneink
bocsánatát,
testnek föltámadását,
és az örök életet. Ámen.

Nicea-Konstantinápolyi hitvallás

Hiszek az egy Istenben,
mindenható Atyában,
mennynek és földnek, minden láthatónak
és láthatatlannak teremtőjében,
és a Jézus Krisztusban,
Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától
született az idő kezdete előtt, Isten az
Istentől, Világosság a Világosságtól,
valóságos Isten a valóságos Istentől.
Született, de nem teremtmény, az Atyával
egylényegű és minden általa lett.

Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért
leszállott a mennyből, megtestesült a
Szentlélek erejéből, Szűz Máriától, és
emberré lett.

Pontius Pilátus alatt értünk keresztre
feszítették, kínhalált szenvedett, és
eltemették.

Harmadnapra föltámadott az Írások
szerint, fölment a mennybe,
ott ül az Atyának jobbján,

de újra eljön dicsőségben,
ítélni élőket és holtakat, és országának
nem lesz vége.

Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és
Éltetőnkben, aki az Atyától és a Fiútól
származik, s akit épp úgy imádunk és
dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút,
Ő szólt a próféták szavával.

Hiszek az egy, szent, katolikus és
apostoli Anyaszentegyházban,
vallom az egy keresztséget a bűnök
bocsánatára,
várom a holtak föltámadását,
és az eljövendő örök életet. Ámen.

Az "Amen" héber szó ennyit jelent: igen, hiszem, elfogadom, vállalom.

Az Atya tulajdonságai

Isten Atya-mivoltát először rejtett módon a teremtésben, majd végleges és nyilvánvaló módon a Fiú és a Lélek elküldésével nyilatkoztatta ki. (Apokalipszis= kinyilatkoztatás, függöny elhúzása.) Adataink tehát az **üdvörténet** tényei, melyeket a Bibliából és a Hagymányból merítünk.

Az Atya tehát az **őslétforrás**, akinek teremtő szava létbe szólítja a kozmoszt. Az ószövetségi, képes beszéd a teremtéstörténettel kapcsolatban a következő lényegi elemeket tartalmazza: az anyag nem örök, hanem Isten szeretetének a teremtménye; az ember pedig uralkodásával és hódolatával alakítja ki az istenképiséget.

Istenről kétféle módon beszélhetünk: a bölcelet és a kinyilatkoztatás alapján. A **filozófiai istenkép** abból indul ki, hogy "ha van Isten, milyen tulajdonságokkal kell hogy rendelkezzen". Ő a tulajdonságait nem kapta és nem szerezte, s minden tulajdonsága ugyanazt a lényegét fejezi ki. Pontosabban: mi külön-külön fogalmakkal tudjuk abszolút lényegét meghatározni. **Szellemi** mivoltából következik, hogy nincs szüksége térre, nincsenek kiterjedései, részei, nem érvényesek rá a fizika törvényei. Isten nem azért **mérhetetlen, mindenütt jelenvaló, örökkévaló**, mert nagyobb a fénysebességnél stb, hanem mert tökéletesen és egyszerre birtokolja a határtalan létet, változás nélküli, idő nélküli élete van.

Jézus kijelentése: "Aki engem lát, látja az Atyát" (Jn. 14,9), arra utal, hogy az Ő élete és tulajdonságai által maga az Atya mutatkozik meg. **Irgalmas, igazságos, hűséges, emberszerető Személy**: ezek a **kinyilatkoztatás istenképének** a legfontosabb elemei. Tehát a szükségét szenvedő teremtmény iránt jóindulatú, megbocsátó; nem ismer személyválogatást, "Az Isten minden ígérete Igenné lett Krisztusban" (2 Kor. 1,20). Isten azért küldte el Fiát a világba, hogy üdvözítse = örök céljához, boldogságához segítse azt (Jn. 3,17). Tehát a Második Isteni Személy megtestesülése az Atya minden tulajdonságát összegzi, v.ö. kormozott üveg - példázat.

A két látószögű istenkép **együtt** adja a keresztény Isten-fogalom teljességét. Látjuk ezt a hitvallás megfogalmazásából is: a "mindenható" és "teremtő" Istenre vonatkozó szavak egyike a filozófiai, másika az üdvörténettel megközelíthető istenképre utalnak. A "láthatatlan világ" a mennyek országát és az angyalokat, Isten személyes, de test nélküli teremtményeit jelenti a Hiszekegyben.

A Fiú kiléte és megtestesülése

A Hiszekegy a Fiúval kapcsolatban az Atyától való **születést** hangsúlyozza. Ezt a születést valóságosan, és nem jelképesen kell értelmezni, de természetesen Isten szellemiségéhez és abszolútumához kell mérni. A személy két lényegi tulajdonsága az önismeret és az önközlés. Az Atya tökéletesen ismeri önmagát, és tökéletesen ki is mondja önmagát. Idő nélküli állandóságban önismeretét **mondja ki** a Fiúban. (Ige 7 szó, beszéd, üzenet.) Mindez már megvolt "az idő kezdete előtt", azaz még az anyag teremtése előtt. Valóságos kimondásról, valóságos szülésről van tehát szó. (A szülés nem más, mint valóságos élő lény származása egy másik valóságos élő lénytől. A Fiúnál a természetfölötti megegyezés magából a születésből fakad. A születőnek mindig ugyanaz a lényege, mint a szülőnek, mert a szülés csak lényegbeli hasonlóságokat hozhat létre.)

A Fiú születésében az isteni tökéletesség miatt a következő mozzanatok szerepelnek:

- A Fiú az Atyától kapja isteni természetét,
- Az Atya az által Atya, hogy önmaga lényegét **adja**, a Fiú az által Fiú, hogy **elfogadja** az örök közlést,
- ez az örökkévalóságban, idő nélküli állandóságban lezajló folyamat,
- mivel Isten öröktől fogva és szükségszerűen ismeri önmagát, ezért az Ige öröktől fogva és szükségszerűen van: tehát nem teremtmény.

Értünk.....megtestesült

A Második Isteni Személy beleszületése az időbe, a történelembe, ez a megtestesülés. Jézusban az **isteni és az emberi természet** egy személyben egyesült. Az Ige úgy lett emberré, hogy valóságos emberi testet és lelket vett magára, ezekben fejezte ki önmagát. Így Jézus nemcsak az Atya hírnöke, tanításának továbbmondója, hanem Őbenne jelent meg az Atya jósága és emberszeretete. Teljesen beleilleszkedett az emberi létbe: a közösség, a társadalom, a vallás meghatározottságai közé. Úgy hozott egyetemes, minden kor minden emberére vonatkozó tanítást és természetfölötti életet, hogy elfogadta egy adott kor történelmi, szokásbeli, földrajzi, egészségügyi stb. jellegzetességeit.

A megtestesülés legközvetlenebb eszköze **Mária** volt. Isteni előkészítettséget birtokolt (bár nem tudott róla: szeplőtelen fogantatás !), s teljesen személyes teljes odaadottságot kívánó döntésével igen-t mondott Isten tervére. Így indulhatott meg az isten-ember élete a földön. Ő azonban nemcsak világra szülte a Megváltót, hanem alázattal végig kísérte a Megváltás minden területén. Így ő az első és legtökéletesebb Krisztus-követő is.

Jézus megváltó halála és föltámadása

Pilátus 26-36 között volt Judea helytartója, Tibérius császár megbízásából. Az ő helytartósága alatt történt Jézus elítélése és kivégzése. "**Kínhalált**

szenvedett" : ez a formula a fulladásos kereszthalálra utal. A halálnak a lándzsadöfés nem oka, hanem bizonyítéka. **"Eltemették"** : a bibliai adatok szerint Arimathei József főtanácsos előre váltott sírjába.

"Föltámadt" : az üres sír önmagában nem bizonyítja Jézus feltámadását. (Akár az apostolok, akár Jézus ellenfelei ellophatták a holttestet.) Kizárólag a feltámadás utáni jelenések a bizonyítékok: az apostolok fizikai tapasztalatokat kapnak, hogy Jézus él. (Látják, hallják, együtt esznek vele, megtapintják.) Jézus nem a régi életébe jött vissza, hanem testileg megdicsőült: biológiailag is megkapta a romolhatatlan, idő nélküli isteni életet. Feltámadásával túllépi az idő és a tér kategóriáit: képes enni, de nincs szüksége ételre, képes beszélni, de nincs szüksége a beszédre, hogy gondolatait továbbítsa, stb. Testileg vesz részt az Atya abszolút dicsőségében.

"Az Írások szerint" : az Írások szó a bibliai nyelvhasználatban az ószövetségi Szentírást jelöli. Azaz a próféták írásaiban rejtett módon meg volt írva Isten megváltói terve. V.ö. Emmauszi tanítványok története (Lk. 24,13-35): a feltámadt Jézus elmagyarázza a tanítványoknak, hogy mindennek így kellett történnie. És v.ö. Péter apostol pünkösdi beszéde (ApCsel. 2,14-28) : Péter az ószövetségi Zsoltár-idézetekkel igazolja Jézus Krisztus feltámadását.

"Fölment a mennybe" : az ókori világképben (tudományos világképben !) gondolkodó apostolokat Jézus nem világosította fel természettudományosan, hanem alkalmazkodott hozzájuk. Így mennybemenetel ennyit jelent: Jézus testi valóságában többé nem jön, csak a világ végezetén, - Jézus az Atyához megy, hogy az Ő "jobbjának" oltalmában helyet készítsen nekünk. Tehát lezárult a kinyilatkoztatás időszaka, most már az apostolokon a sor : gyökereztessék meg a történelemben a megváltás művét. Jézus oda ment vissza, ahonnan a megtestesüléskor jött : az Atya akaratából testesült meg, az Ő akaratát teljesítette a földön, Őt dicsőítette meg. Így Jézus által az emberi természet elfoglalhatja megdicsőült posztját az Istennél.

"Újra eljön dicsőségben..." : kinyilatkoztatásunk fontos üzenete, hogy a világ és az emberiség élete Isten közreműködésével indult meg, így az Ő közreműködésével záródik is le. Jézus a világ végéről a korabeli prófétai nyelvet használva beszélt, de kihámozható tanításából a képek mögötti lényeg. E szerint, mivel ő kapott hatalmat, minden hatalmat a mennyben, a földön és az alvilágban: saját maga fogja lezárni az emberiség életét. Ekkor nyilvánítja ki véglegesen Úr-mivoltát, s ez a dicsőséges eljövétel lesz egyszersmind az **ítélkezés** is. Ez a nyilvános ítélethozatal lesz, hiszen mindenki a halála pillanatában már megkapja az örök életet ill. az örök kárhozatot. (Jézus eljött a "test nyomorúságában", megtestesülve az első Karácsonykor, - el fog jönni az "ítélet tüzeiben", a végső dicsőségben. S e két eljövétel közötti időt öleli fel az egyház élete és küldetése : a történelemben a "kegyelem harmatában" jön el az emberiséghez.)

A dicsőség végleges kinyilvánítása egy olyan idő nélküli "országot" eredményez, amelyben utólag nyilvánvaló lesz Jézus központi szerepe, s egyben a

szeretemben állandósul majd a megdicsőült emberi természet. Ez a végleges és biztos célbajutás reménye. Isten mindenkit megjutalmaz, akik "szeretettel várják az ő eljövételét" - ahogy Szent Pálnál olvassuk.

A Szentlélek kiléte és szerepe

Az Atya és a Fiú neve már jelzi, hogy egymással milyen viszonyban vannak. A Harmadik Isteni Személyre a kinyilatkoztatás nem adott ilyen karakterisztikus nevet. Igazság lelke", "Vígasztaló" - ilyen szavakkal illeti Őt a Biblia. "Mikor eljön a Vigasztaló, akit én küldök az Atyától, az Igazság lelke, aki az Atyától származik, Ő majd tanúságot tesz rólam" - mondja Jézus (Jn. 15,26). Kétségtelen tehát, hogy az Atyától származik, ám mivel Jézus hangsúlyozza, hogy ő is küldi a Szentlelket, ezért őtőle is származtatjuk. Ha az Atya "lehel" a Szentlelket, akkor a Fiú is, hiszen az atyaságon kívül az Atya mindent átadott a Fiúnak.

Az első Hitvallásokban úgy szerepel a Lélek, mint aki az Atyától származik. A VI. századtól kezdve iktatták be a Hiszekegybe a "Filioque"-t, azaz "és a Fiútól" - kiegészítést. Az Atya és a Fiú itt nem két lételvet alkot, hanem egyetlen, szeretetből történő, örök lehelést. A Szentlélek **származása** is szükségszerű mozzanat: a tökéletes boldogság szeretete, a szeretet áramlása is személyes létet kap.

Mindez nem elméleti igazság, hiszen a Léleknek megvan a maga történeti szerepe. Isten emberei, a **próféták** mindig a Lélek által lettek felruházva működésükre. Minden próféta -joggal- hivatkozott fellépésekor arra, hogy ő a Lélek erejéből és indíttatására beszél. Az isteni üzenet továbbítása pedig u.n. jövendöléseket is tartalmazott. Ezek egy része nyilvánvaló jövendölés = előre mondás, a Megváltóval kapcsolatban (Dávid családjából, Betlehemben születik, előhírnök vezeti be működését, csodákkal és jelekkel bizonyítja majd Isten jóságát, ártatlanul szenvedést vállal, stb.), másik része u.n. rejtett jövendölés (szüzi fogadás, halál módja, feltámadás, stb.). A Hiszekegy ezért hangsúlyozza, hogy a Szentlélek "**szólt a próféták szavával**". Vagyis Ő sugalmazta az üdvösség történetében előre haladó választott nép igazságait, hogy el tudjanak jutni a megígért tetőponthoz, a Megváltóhoz. Tehát az **igazságban maradást** és a **megerősítést** már az ószövetségben kimutathatjuk a Szentlélekkel kapcsolatos működésekben.

Végleges módon a Szentlélek Pünkösdkor, az egyház megszületésekor jött el : világos látást, tanítani tudást és bátorságot adott az apostoloknak, hogy hitelesen és erővel indítsák meg a megváltói művet folytató közösség életét. A Lélekben Pünkösdkor megszületett egyház mindig birtokolja Krisztus Lelkét. Ez a fogadott fiúság lelke, akiben "ezt kiálthatjuk : Abba, Atyánk !" (Róm. 8,15).

Az egyház jellemvonásai

Egyház = küriaké ekkleszia, vagyis "Úrhoz tartozó ünnepi gyülekezet". Az üdvösség jele és eszköze. Azon emberekből álló természetfeletti közösség, akik elfogadják Isten Jézus Krisztus általi uralmát maguk felett, s átadják magukat a Lélek vezetésének. Az egyház egyszerre kegyelmi és földi közösség. **Kegyelmi:** Krisztusnak, mint főnek a teste, ahol Krisztus gondolatai és tettei a szentségek által tovább élnek és hatnak a történelemben, hiszen a megjelenítő erejű szavak által Jézus természetfeletti segítségét aktualizáljuk az időben. **Földi közösség:** földi szervezet, hiererchikus tagozódással, intézményekkel, szolgálati szabályzattal, nyelvvel, szokásokkal, stb. Míg az egyház természetfeletti arculatát elsősorban a Krisztus Misztikus Teste - megközelítés biztosítja, addig a földi jelleget Isten népeként, az ószövetségi nép hivatásának beteljesítőjeként és folytatójaként tudjuk leginkább hangsúlyozni.

Az egyháznak a Hitvallás szerint 4 fontos tulajdonsága van: egy, szent, katolikus és apostoli.

Egy: az egyház egy-mivolta Krisztus Főségének a következménye. Ő adja a keresztények számára a gondolkodási és a cselekvési mintát, Ő adja a törvényt és az életet=kegyelmet. Krisztus és az egyház, a kettő egy egységet alkot. A Fővel való egység szellemi, erkölcsi és megszentelő értelemben is meg kell hogy legyen. (1 Kor. 8,6: 1 az evangélium, 1 az apostoli hivatal, 1 a keresztség !). Így mondhatjuk, hogy az egyház egysége kezdettől fogva adott és jelenvaló, - annak ellenére, hogy a Krisztus által alapított 1 egyház az idők során különféle felekezetekre és irányzatra bomlott szét. Egyházunk minden tagjának kötelessége az elszakadt testvérekkel keresni az egységet, imádságban és cselekvő szeretetben.

Szent: ez azt jelenti, hogy az egyház olyan értéket birtokol, mely minden tag birtoklásának az összegét is felülmúlja, tehát transzcendens értéket. Ez nem más, mint a Szentlélek, Krisztusnak a Lelke.

Az egyházat jellemzi az ontológiai = létszentség, mert pusztán léténél fogva a Léleknek a birtoklója. Ám állandó erőfeszítésre is kötelezve van, hogy az u.n. morális = erkölcsi szentséget is kimunkálja magában, a bűnnélküliség felé törekedjen. Az egyház nem zárja ki végérvényesen tagjai közül a bűnösöket, sőt többé-kevésbé mindenki a bűnösök közé kell hogy sorolja magát. Így az egyházat a bűnösök közösségének is mondhatjuk, de isteni garanciánk van arra, hogy a bűn nem tud annyira elhatalmasodni az egyházban, hogy az nélkülözze a Szentlelket (Mt. 16,18). Szenttétevő küldetését így mindig meg tudja valósítani.

Katolikus: a szó jelentése "egyetemes". (A régi magyar nyelv a "közönséges" szót használta). A katolicitás azt jelenti, hogy az egyház minden lehetséges emberi értéket, eszmét, művészetet magába tud fogadni és át tud nemesíteni, krisztusivá tudja őket alakítani. Az egyház azért is a lehető legegyetemesebb közösség, mert fajra, nemre, állapotra, bőrszínre, egészségre, életkorra, épségre való tekintet nélkül bárki a tagja lehet. Isten egyetemes üdvözítő akaratát így hitelesen tudja képviselni.

Apostoli: ez a jellemvonás is dupla tartalmat birtokol. Részint azt jelenti, hogy apostolok azok a hiteles tanúk, akiket nem lehet kikerülni az isteni önfeltárás = kinyilatkoztatás = Jézus Krisztus megismerésében. Sőt tulajdonképpen az ő Jézus-képük által tudjuk megismerni, elfogadni és követni Jézust. Másrészt az apostoliság arra is utal, hogy bármilyen történelmi fejlődés ellenére az egyház mindig azonos marad az apostolok egyházával.

Egy keresztség a bűnök bocsánatára: újjá kell születni vízből és Szentlélekből - tanította Jézus, vagyis fulladásos halálát és feltámadását meg kell ismételnünk egy szellemi szertartással, a keresztséggel, hogy közünk legyen Őhöz. Így a tudatos vállalással meghalunk, mint régi emberek, s újjászületünk a krisztusi életre, a kegyelemre, az egyház tagjaiként. Ezt az egy meghalást a bűnök és egy újjászületést sokszor erkölcsileg érvényesítjük, amikor a bűnök ellen küzdünk, s így életünket egyre inkább a jézusi szeretetben tudjuk megélelni az örök életre.

Saját jövőnk

A Hiszekegy végén személyes örök sorsunkról van szó. Várom (egy-egy szám első személy !) a **holtak feltámadását**. Hitünk alapja, hogy ami megtörtént Jézus Krisztusban, ugyanaz fog megtörténni minden emberrel. (A legfelső bíróság határozata kötelezi az alsóbbrendű bíróságokat). Tehát Krisztus feltámadt a halála után egy személyes és romolhatatlan örök életre - akkor mindannyian a világ végén feltámadunk, nem hagyja Isten a teremtményt a halál hatalmában. Szent Pál írja az 1 Kor. 15. fejezetében: Ha Krisztus nem támadt föl, hiábavaló ami igehirdetésünk és hiábavaló a ti hitetek. A keresztyén hitnek pontosan az a legfőbb újdonsága, hogy megoldást ad az ember legdrámaibb problémájára, a halálra. A test-lélek ember személyes megdicsőülését hirdetjük. A halál utáni létről nincs pozitív kinyilatkoztatásunk, két hittételt azonban sosem szabad szem elől téveszteni: 1/ az emberi lélek nem semmisül meg a halálban, hanem különítéletet kap, melynek határozata azonnal életbe lép. 2/ A saját testünkben fogunk feltámadni, mely a boldogság idő nélküli állandóságában fog élni.

Várom az eljövendő örök életet: Jézus utolsó ítéletről szóló példabeszédeinek a lényege, hogy az utolsó napon mindenkit feltámaszt, mindenki megkapja az idő nélküli testet, saját testét, s tettei alapján vagy az örök boldogság, vagy az örök kárhozat lesz az illető osztályrésze. Mindenki földi erőfeszítéseinek arányában kapja meg a teljességet, így az örök boldogságban a különbözőségek nem a rivalizálást, hanem a sokszínűséget fogják kidomborítani. (Igen fontos hangsúlyozni, hogy az "örök élet" nem végtelenül hosszú időt jelent, hanem időnélküliséget !) Hitünk szerint az utolsó napon három dolog fog bekövetkezni: 1/ Jézus dicsőséges eljövetele, 2/ a holtak feltámadása, 3/ Jézus ítélkezése. Hogy

mikor fog mindez bekövetkezni, semmi adatunk nincs rá. A Jézust faggató apostolok is csak ezt a választ kapják: úgy kell élni, hogy bármikor készek legyünk a számadásra. A keresztény ember tehát nem számíthatja sem halálának, sem az utolsó napnak az időpontját, hanem a virrasztó lelkület állandóságában egyre igényesebben és lendületesebben halad előre a Jézust követő = tökéletességre törekvő = a szeretetet megvalósító életben.

Összegzés

Mint láttuk, a Hitvallás a **háromszemélyű egy Isten** misztériumait, és az Ő emberrel kapcsolatos tervét sorolja fel röviden, tételesen.

A keresztény hit elfogadja Isten önközlését hitelesnek, igaznak, ahogy az a kinyilatkoztatásban élénk áll, s a nem látott dolgok előtt értelmével meghódol. Ez a hívő magatartás az egész személy és egész gondolkodásmód átalakítását célozza:

1/ különleges, nem természetes (ugyanakkor nem természetellenes !) viszonyt alakítunk ki az emberekkel, mert meggyőződésünknek az élet minden területén helyet adunk. (A hívő ember másképp értékeli az emberi életet, az anyagi javakat, a nemek egymáshoz való viszonyát, az érvényesülést stb., mint a hitetlen). Így a hívő magatartás a világ előtt egy olyan titok, mely titoknak a nyitja, a kulcsa nem lehet más, mint Jézus Krisztus.

2/ A hit a gondolkodásmódban és a magatartásmódban egyaránt megnyilatkozik. Szent Jakab apostol levelében így figyelmeztet: "Mit használ, testvérem, ha valaki azt mondja, hogy van hite, cselekedetei azonban nincsenek" (2,14). Jézus pedig ezt a példát használta: "A hegyre épült város el nem rejthető" /Mt. 5,14). Vagyis, ha a hegyen van város, az látszódik = akinek van hite és hitből fakadó ragaszkodása Istenhez, annak az életén kell, hogy ez megmutatkozzék.

Mindezt valljuk, hogy a hit lényeges, sőt szükséges az üdvösségre, mert az **emberi élet** igaz leleplezését adja: Istennel szemben bizalom, gyermeki engedelmesség, ráhagyatkozás, - emberekkel szemben tevékeny szeretet, odaadás, szolgálat. E kettős perspektívában érti meg az ember önmagát is, a világgal, az emberekkel, valamint Istennel való harmóniáját e kettős vonzásban tudja megtalálni.

Így tehát a kinyilatkoztatás adataira épülő, és az emberi gondolkodás erőfeszítésével megfogalmazott Hitvallás adja meg nekünk, keresztényeknek a biztonságot: helyesen látjuk Istent, a világot, és saját magunkat.

- A III. osztály tananyaga:**
- Keresztség
 - Bűnbánat
 - Oltáriszentség
 - Bérmálás
 - Egyházi rend
 - Házasság
 - Betegek kenete

Keresztség

A vízzel kapcsolatban az emberiségnek két ősi tapasztalata van: szükséges az élet fenntartásához, és tisztít. A zsidóság e két emberi tapasztalatot vallásos tapasztalattá emelte: A víz éltet természetfölötti értelemben is (vízözön, Vörös tengeren átkelés - az Isten előtti igazak mindig a víz által szabadultak meg). A templomi kultuszban, a vallásos tisztálkodási rítusokban, valamint Keresztelő János bűnbánati keresztségében pedig a víz általi lelki tisztulást igyekeztek megvalósítani.

Az egyház keresztsége más, mint Keresztelő János bűnbánati keresztsége. Ez a hitnek, a **húsvéti hitnek a szentsége**, ami szó szerint **alámerítést** jelent. Jézus kereszthalálát (fulladásos halálát) és feltámadását realizáljuk a keresztségben: meghalunk mint természetes emberek, föltámadunk, mint Krisztushoz tartozó = keresztény emberek.

Jézus tanítása a keresztségről:

- újjászületést adó szentség (v.ö. Nikodémussal beszélgetés, Jn. 3.f.)
- ez az újjászületés a Jézushoz való tartozás kritériuma, azaz szükséges az üdvösségre (vág- és vérkeresztség is lehetséges!)
- ezt az újjászületett - újjáteremtett életet az egyháznak kell képviselnie a történelemben (v.ö. missziós parancs, Mt. 28. fejezet)

Az apostoli tanítás a keresztségről:

- a megigazulás a hit, azaz a keresztség által valósul meg.
- aki megkeresztelkedik, Krisztushoz, mint Főhöz kapcsolódik, vagyis beleszervesül Krisztus Titokzatos Testébe, az egyházba (Rom. 6. és 12. fejezet. 1Kor. 12. fejezet)
- aki megkeresztelkedik, az egyház teljes jogú tagja lesz, vagyis részesülhet a többi szentségből is.

- a keresztségi újjászületés által mindenki az általános papság részese lesz, tehát Krisztushoz, az áldozat-bemutatóhoz csatlakozik.
- a keresztségben a feltámadt Krisztus életét kapjuk meg a Lélek által, így leszünk Isten fogadott fiai, Jézus társörökösei.
- a keresztség eltörli a bűnt, megsemmisíti a régi embert, s így magunkra tudjuk öltetni az új, a mennyei ember arcvonásait.

Keresztség a történelemben:

Az első évszázadokban természetes módon a felnőtteknek hirdették az Evangéliumot, s akik hittel azt elfogadták, azokat, tehát a felnőtteket keresztelték meg. Ám ősi hagyománya van a szülők ígéletén alapuló gyermekkeresztségnek is. Az ősegyházban a katekumenátus = hitjelöltség, valamint szigorú megvizsgálás előzte meg a Húsvét éjszakai megkeresztelkedést.

A keresztség jelenlegi **szemléltető szertartásai** (tehát azokat a szemnek láthatatlan változásokat szemléltetik, amelyek a vízzel leöntés során az ember lelkében lezajlónak) : olajjal megkenés (ókori birkózók - bűn elleni küzdelem). Krizma-kenés (király-avatás - a királyi közösség, az egyház tagjává avatás). Fehér ruha átadása (a tiszta, újjászületett lélek jelképe, a Bárány vérében kimosott ruha, amelyet tisztán kell majd vinni Isten ítélőszéke elé). Égő gyertya átadása (Krisztus feltámadásának fényét, az örök világosságot, a megigazult lélek életét jelképezi).

A keresztségben u.n. **keresztnevet** kapunk, ami azt jelzi, hogy Isten nevet ad nekünk, nevünkön szólít minket. Mivel minden névnek van közvetlen vagy származtatott **védőszentje**, egy mennyei pártfogóval is gazdagodunk a keresztség során: annak a közbenjárásában bízhatunk, aki ugyanezt a nevet viselte, s kiharcolta a mennyei üdvösséget. Névnapunk védőszentünk halálának = mennyei születésének a napja.

Bűnbánat

A megtérés szentsége, mely által a keresztségben kapott istengyermeki állapotot rendszeresen helyre tudjuk állítani, saját töredelmünk és Isten irgalmassága révén. Szó szerint a **metanoia a gondolkodásmód megváltoztatását** = Jézushoz igazítását jelenti.

A bűn a bibliai és a keresztény gondolkodásban részint Isten ellenes tudatos, akaratlagos lázadást jelent, hűtlenséget az Istennel fenntartott szeretetszövetség ellen. Ez a hűtlenség a konkrét bűnben mindig valami tételes isteni törvény megszegését is jelenti. A bűnök fajtáit tanácsos a testi egészség analógiájára csoportosítani: nem súlyos - súlyos - halálos.

A **bűnbánat** a biblikus gondolkodásban Istennel szembeni adósságba keveredést jelent, melyet képtelenek vagyunk kifizetni. Az újszövetségi Szentírásnak döntő újdonsága a **büntörlés lehetősége**. Jézus a tékozló fiú

példabeszédben állította elénk ezt az igazságot: bármilyen bűn után a jóságos Atyához való hazatérés a visszafogadást eredményezi. Általában a bűnbánat annyit jelent, hogy elismerjük: nem vagyunk tökéletesek. A konkrét bűnbánatban pedig helytelennek ítéljük egyes cselekedetünket ill. mulasztásunkat. (A bűnbánat mindig tudás dolga! Érzelemmel nem mindig tudunk azonosulni bűnbánat-ítéletünkkel, ezért nem mindig érezzük a bűn súlyát).

Jézus nemcsak tanított Isten bűnbocsátó irgalmáról, hanem be is bizonyította, hogy tud bűnt bocsátani, neki jogában áll a bűn eltörlése = megsemmisítése. E láthatatlan hatalmat összekapcsolta a béna fiatalember gyógyításakor a látható változással : a külső változással igazolta a belsőt, a szemmel követhetlent. (Mt. 9,2-8.)

Húsvétkor pedig, a föltámadása utáni első megjelenésekor átadta a bűnbocsátó hatalmat az apostoloknak (Jn. 20,21-23). Az apostolok büntörlése és püspököknek - papoknak szóló átruházása által gyökeresedett meg az emberi időben, a történelemben a bűnbocsátás lehetősége, mikor Jézus nevében hatékonyan beszél = bűnt eltöröl a pap. (Így ez a szentség is Húsvéthoz kötődik, ugyanis minden szentgyónásban a keresztségi újjászületést realizáljuk. Régen úgy is mondták, hogy minden szentgyónással mintegy újra megkeresztelkedünk.)

Egy teljes értékű szentgyónásnak a következő öt tételből kell állnia:

- a **lelkiismeret megvizsgálása** (a 10 parancs ill. lelki tükör alapján: egy Isten által adott követelményrendszerhez odamérjük magunkat, mégpedig a teljes, pózolás nélküli belső őszinteségben).
- **bűnbánat** (elismerjük, hogy életünk ilyen és ilyen pontjain hibát követtünk el : ez az a fontos értelmi ítélet, amellyel általános ön-elégedetlenségünket konkretizálni tudjuk).
- **erős fogadás** (szilárd elhatározást jelent, hogy igyekszünk a fölismert hibákon javítani, azaz önismeretünkben való gyarapodásunkat a következetesebb és igényesebb önnevelésre használjuk fel).
- **bevallás** (maga a gyónás, amikor az isteni hatalommal felruházott pap előtt hangosan kimondjuk önismeretünket - természetesen a gyónási titok védi vallomásunkat).
- **elégtétel és jóvátétel** (az első egy jelképes büntetés, amelyet azért vállalunk magunkra, mert igazolni akarjuk megváltozni akarásunkat. A jóvátétel a gyónás mechanizmusától függetlenül mindig kötelez bennünket, pl. lopott értéket visszaszolgáltatni, rágalmozást helyreigazítani stb.)

Oltáriszentség

Az **Eucharisztia hálaadást**, Isten nagy tetteinek hálás emlegetését jelenti. A Szentmise alatt a jézusi alapítási igéket elismételve a pap a kenyeret és a bort Krisztus Testévé és Vérévé változtatja, hogy magunkhoz vegyük és hogy imádjuk a köztünk megjelenő és tovább élő Krisztust.

Az Oltáriszentségnek jó néhány ó- és újszövetségi **előképe** volt:

- Ábrahám áldozata (az egyszülött fiú feláldozása)
- manna a pusztai vándorlás során (Isten fogyhatatlanul táplál)
- húsvéti bárány föláldozása (Krisztus szenvedéstörténete beteljesíti)
- kenyérszaporítás (ez újszövetségi előkép: Isten mérhetetlenül bőkezű)

Jézus a kenyérszaporítás után, a híres kafarnaumi beszédben ígérte meg az Oltáriszentséget (Jn. 6,22-71) : Ő olyan kenyeret fog majd adni, mely a saját teste, s aki abból eszik annak örök élete van. A **megvalósulás** pedig az utolsó vacsorán következett be. (Mt. 26,26 és a párhuzamos helyek). A XVI. századi Tridenti Zsinat így határozza meg az Oltáriszentséget: "Az Eucharisztia a Megváltó ajándéka, a hit titka, amelyben a kenyér és a bor színében Jézus jelen van, őt feláldozzuk és magunkhoz vesszük". A legrövidebb meghatározása a szentmisének pedig ez lehet: a **keresztáldozat szentsége, lakoma alakjában**.

Lényeges kitételek:

- valóságos áldozatról van szó, melyben vér nélkül megjelenítődik a Golgota története.
- Jézus szavai, melyekkel átadja az átváltoztató hatalmat az apostoloknak, megismételhetővé, megújíthatóvá teszik a cselekményt.
- Az egyház kultikus életének ez a központja, mert egyszerre
 - áldozat (a kereszthalálnak a szentsége)
 - lakoma (a szeretetközösség egységének a záloga).
- A szentmisében nem megemlékezés, hanem megemlékező megjelenítés valósul meg: az Oltáriszentségnek ez a **történelmi jelenléte**.
- az átlényegüléssel valóságossá válik a jelenlét, így az Oltáriszentség imadásának is megvan az alapja (ez a **létjelenlét**).

Az Oltáriszentség hatásai az emberre:

- ez egyesít a legmélyebben Jézus Krisztussal,
- egyesít Krisztus Misztikus Testével, az egyházzal (1 Kor. 10,16).
- Krisztus papi működésébe, az áldozatbemutató ténykedésbe a legmélyebben beavat, s kimunkálja bennünk a Krisztusban levést.
- ez az egyház életének csúcsa és forrása.

Misézési korszakok az egyháztörténelemben:

- apostoli kor (magánház, vacsora keretében)
- katakombák kora (vértanú sírja fölött)
- aranykor (IV. századtól: körmenetek, ünnepélyesség)
- germán kor (jelképek burjánzása, feudális gondolkodásmód tükröződése)
- Tridenti Zsinat utáni kor (XVI. századtól: uniformizálás, Latin)
- II. Vatikáni Zsinat után (nemzeti nyelv, közösségi jelleg).

Bérmálás

A **megerősítés** szentsége, mely az istengyermekséget már elnyert, a jézusi élet követelményeit már ismerő és tudatosan vállaló embert a Szentlélek ajándékaival mintegy nagykorúsítja, apostollá avatja. A **Pünkösdek** a szentsége, mely az ószövetségben az Isten és a választott nép közötti szövetségekötésnek volt az ünnepe. Az apostolok Jézus mennybemenetele után 10 nappal, Pünkösdkor a Szentlélektől lényeglátást (tanítani tudást, hatékony szavakkal a hitet átadni tudást), valamint bátorságot nyertek. S azonnal elkezdtek Jézus feltámadásáról prédikálni. Így alakult meg az egyház, az első Pünkösdön, a Lélekkel eltelt apostolok a keresztséggel Krisztushoz kapcsolták a híveket. A Léleknek tehát ez a funkciója: Krisztushoz kapcsol, és segít a Jézusról szóló tanúságtételben.

Az egyház az első ezer évben általában a keresztséggel és az Oltáriszentséggel összekapcsolta a bérmálás kiszolgáltatását. A gyermekkeresztség elterjedésével lett időben széthúzva a beavatás e három szentsége: keresztség a születés után, elsőáldozás 8-10 évesen, bérmálás a felnőttkor küszöbén (16-18 évesen).

A szentség anyaga a krizma, amit nagycsütörtökön az u.n. olajszentelési misében a püspök szentel meg. Ezzel keni meg a bérmálkozó homlokát, az illető **bérmanevét** említve: N. vedd a Szentlélek ajándékának a jelét! (A bérmanév az illető által ismert és követésre érdemes szentnek a neve kell hogy legyen. A **bérmaszülő** pedig részint a fiatal alkalmasságát a szentség felvételére, részint segítőkészségét deklarálja: nagyobb tapasztalattal hajlandó vagyok segíteni az ifjút a keresztény élet küzdelmeiben.)

A bérmálás **hatása**: apostollá avat, vagyis az illetőt bevezeti a Szentlélek ajándékaival a teljes jogú keresztény életbe: most már életével és szavával kell tanúskodnia Jézusról.

Ósi hagyomány szerint a Lélek ajándékainak Izajás prófétától származó felsorolását a bérmáláshoz illeszti a katolikus egyház. A Lélek ajándékai a következők: - értelem

- bölcsesség
- tudomány
- jámborság
- tanács
- istenfélelem
- állhatatosság.

A bérmaajándék a Szentlélek kiáradásának, az Atya minden lelki adománnyal való elhalmozásának a jelképe.

Egyházi rend

Az ószövetségben örökletes papság volt: leviták (Lévi törzse), áldozat-bemutatói papság (Áron családjának leszármazottai). Hogy Jézus akart újszövetségi papságot, annak alapját a **12 apostol kiválasztásában** kell keresnünk. A személyes megszólítású apostolokat Jézus kiképezte küldetésükre: - közös életet élt velük,

- külön magyarázatokat adott nekik,
- átváltoztatói és bűnbocsátó hatalmat adott át,
- missziós paranccsal elküldte őket az egész világra.

Így az **újszövetségi papság** immár nem dinasztikus, hanem Isten személyes hívásán alapul, s egyesíti magában Jézus mindhárom feladatát: próféta (tanítás), kormányzó (király), és papi (áldozat-bemutató) tisztét.

Az újszövetségi papságnak **három fokozata** van:

- diákonus (= szolga): minden papi kötelezettséget birtokol, de nem minden szentséget szolgáltathat ki,
- áldozópap (sacerdos, presbiter): különféle egyházi beosztási fokozatban dolgozó Istennek lefoglalt személy (káplán, plébános, esperes, kanonok, apát, prépost),
- püspök (episcopus = gondnok, pontifex = hídverő): a krisztusi papság teljességét birtokló személy, különféle beosztási fokozatba: segédpüspök, püspök, érsek, bíboros, pápa).

A papszentelés alapja a **4 eskü** (zsolozsma, hithűség, nőtlenség, engedelmesség), mellyel az illető végérvényesen elkötelezi magát Isten szolgálatára, majd **kézfeltétellel** a püspök **pappá szenteli** őt. (Kiegészítő szertartások: mindenszentek litániája, evangéliumos könyv, kenyér-bor-kehely átadása, a kéz olajjal megkenése).

A papság feladatai:

- a szentségek kiszolgáltatása, tehát Krisztusnak és kegyelmének állandósítása az emberi történelemben.
- áldozatbemutató (az emberek áldozatát megszentelve Isten elé vinni, valamint Isten áldását közölni és továbbítani).
- igehirdetés (evangelizálás, katekézis, homília -ez a prófétai tisztség folytatása, ez által nem merevedhet meg a kultusz, mert mindig a korhoz és a hallgatósághoz kell, korszerűen szabni az örömhír továbbításának a módját.).
- irányítás (belső törvényekkel védeni az egyházban a közjót, egyházközséget, esperesi kerületet, egyházmegyét vezetni).

Az egyházi rendre a **szeminárium**ban készülnek fel a jelöltek. Magyarországon Budapesten, Győrben, Esztergomban, Szegeden, Egerben van rk. Nyíregyházán gk. papnevelő intézet. Az egyházi tudományosság továbbnevelését a teológiai fokozatok biztosítják: licencia, doktorátus.

Házasság

A kinyilatkoztatás alapmondata: "A férfi elhagyja apját és anyját, feleségéhez ragaszkodik, és ketten egyé lesznek" (1 Moz. 2,24). Így a teremtésből adódóan (= Isten szándéka szerint) a férfi és a nő közösen hordozza az istenképiséget. A belénk oltott ösztön az elhagyás-ragaszkodás-egyé levés hármasság törvénye szerint alakítja ki a házasságot, a szeretetszövetséget.

Jézus idézi a fenti mondatot, amikor visszaállítja a monogámiát és a válás nélküliséget. (v.ö. Mt. 19. fejezet).

Másik kinyilatkoztatásbeli alap a teremtéstörténetben levő "**neki megfelelő**" kifejezés, a személyes kiegészülést szolgáló segítőtárs küldése, teremtése. Így a kísérelt szereteten alapuló házasság felei totálisan kiegészítik egymást, egymásnak vannak teremtve. Az ószövetségi gyakorlat részben társadalmi problémák, részben a "keményszívűség" miatt lazított az isteni elgondoláson, megengedte a válást és a többnejűséget. Jézus visszaállítja az eredeti eszményt, sőt **szentséggé** teszi a házasságot: saját isteni életének, kegyelmének a jele és eszköze lesz, valamint Krisztus és az egyház egységének reprezentációja. A házasság így lesz a teljes odaadásból származó áldozatos szeretetnek a szentsége.

A házasságra való alkalmasságot három feltétel adja meg: testi alkalmasság (az anya- ill. apaszerepre kell alkalmasnak lenni, s ez több, mint a szexuális életre való érettség!). A gazdasági feltétel ennyit jelent: pénzügyileg a saját lábamon állok. A szellemi feltétel pedig: reálisan gondolkodom önmagamról, társamról, valamint magáról a házasságról.

A házasság szertatása a 3 esküvel alapozódik meg, melyek által véglegesen elkötelezik magukat a felek: szabad akarat, felbonthatatlanság, termékenység. A döntő mozzanat a két fél **kézfogása, stórával átkötése**, s a közben elhangzó **kölcsönös nyilatkozat** (konszenzus), melynek megtörténte után az egyház érvényesnek fogadja el a házasságot. A kiegészítő szertartások: feszületre esküvés (ősi magyar szokás szerint), gyűrűk megáldása és egymás ujjára húzása (részint a felbonthatatlanság jele, részint a társadalomban az elkötelezettség jele), a nászszó (ebben a házaspárért, de elsősorban a feleségért imádkozik az egyház, hiszen ő a belső élet, az otthonteremtés fő letéteményese), végül a Miatyánkot imádkozzuk el.

A házasság elsőszámú célja a szeretetben való megérlelődés az üdvösségre, de speciális célja is van: az élet szolgálata. A házastársaknak joga és kötelessége a családtervezés. Felelősséggel az alábbi 4 szempont alapján kell áldozatos döntést hozni: egyház tanítása, konkrét társadalom szükségletei, a nő egészsége, a születendő gyermek/ek/ egészsége.

A házasságkötéskor a felek (egymás iránti szeretetből!) előre elfogadják egymás jövőjét, egymás rokonságát, stb.

Mivel egy ösztön áll a keresztény eszmény háttérében, az egyház pedagógiájának követnie kell Jézus magatartását e tekintetben is a bűnösökkel, botladozókkal szemben: az elvekben a radikális tisztaságot képviseljük, azonban

az eszményt tökéletesen teljesíteni nem tudókat elfogadjuk és segítjük. Az élet egy folyamat, s mindig megvan a szerepe a megtérésnek és a megbocsátásnak is.

Betegek kenete

A nagybetegek természetfeletti megsegítésének a szentsége, mely részben felkészíti az illetőt az örök nyugalomra, részben megóvja a bűntől, valamint a szenvedő Krisztussal egyesíti, s megerősítést ad neki.

Bibliai alap "Beteg valaki köztetek? Hívassa az egyház papjait. Imádkozzanak felette, kenjék meg olajjal az Úr nevében. A hitből fakadó imádság üdvösségére lesz a betegnek és az Úr megkönnyebbíti őt, ha pedig bűnben van, bocsánatot nyer." (Jak. 4,14-16)

Az egyház felfogásában ez azért **szentség**, mert jól körülírt szertartás, meg van szabva az anyag, a kiszolgáltató, valamint a kegyelmi hatás. Az V. század elejéről van az első adatunk e szentségről, ám ez már mint régi gyakorlatról tudósít: I. Ince pápa levele egy püspökhöz, 417-ben.

A szenvedés krisztusi vállalásával "kiegészítjük, ami hiányzik Krisztus szenvedéséből" (Szent Pál), s a Megváltóhoz való teljes hasonlóság vállalásával tanúsítjuk hitünket a feltámadásról és az örök élet reményéről. A keresztény embernek nem kell keresnie a szenvedéseket, ahogyan Jézus sem kereste, hanem a kikerülhetetlen (fizikai, szellemi, lelki) szenvedéseket kell krisztusi lélekkel vállalni. Azaz nem sajnálni magunkat, hanem följánlani másokért, esetleg a nálunk sokkal többet szenvedőkért, áldozatunkat. Így tudunk egy olyan békességet kiharcolni rendszeresen lelkünkben, ami fölé emel minket az ingerültségnek, az önsajnálathoz, és a szívben való megkeményedésnek.

Mivel a betegek kenete össze van kapcsolva a bűnbocsánattal, ezért diakonus nem szolgáltathatja ki, csak pap vagy püspök.

Összegzés

A szentségek az egyház olyan érzékelhető jelei, amelyek a krisztusi, feltámadt életet adják birtokul az embernek, a Szentlélek közlése által.

Minden szentségnek **három összetevője van**: anyag, forma, kiszolgáltató. Az anyag valami földi anyag vagy mozdulat. A forma mindig imádságot jelent. A kiszolgáltató pedig a házasság kivételével az egyház hivatalos szolgálát jelenti.

szentség	anyag	forma	kiszolgáltató
keresztség	víz	X. én téged megkereszteltek az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.	elvben bárki
bűnbánat	bűn	a pap feloldozó szavai	pap vagy püspök

Oltáriszentség	kenyér és bor	Jézus utolsó vacsora szava- inak megisméltése	pap vagy püspök
bérmálás	krizma	N. vedd a Szentlélek aján- dékénak a jelét !	püspök
egyházi rend	kézzrátétel	püspök Lélek-hívó imája	püspök
házasság	kézfogás	X. Isten színe előtt felesé- gül veszlek. Y. Isten színe előtt feleségül megyek hozzád.	vőlegény és menyasszony
betegek kenete	olaj	olajkenés közbeni ima	pap vagy püspök

A szentségeket **Isten adja**, hogy az embert bekapcsolja a Szentháromság belső életébe. A szentségeket fogadja a **hívó ember**. A szentségek létrejövéséhez kellenek az általában Krisztustól kapott **hatékony szavak**, melyek létrehozzák azt a léttöbletet, amit Jézus Krisztus megváltói művében Isten hozzáadott az emberi élethez. A szentségek **önmagukban hatnak** (ex opere operato), tehát a kiszolgáltató személyi méltóságától függetlenül. Természetesen törekedni kell arra, hogy az illető a kegyelem állapotában legyen (ex opere operantis), hogy a szentség belső erejét jobban felhasználhassa a hívő.

A szentségek **Krisztus Lelkét**, a "fogadott fiúság Lelkét" adják át az embernek, mely Lélek-közlés által az emberi életet, minden emberi állapotot totálisan krisztusivá tudjuk nemesíteni, meg tudjuk szentelni.

A szentségek által teljesen beletagozódunk Krisztus Misztikus Testébe, az **egyházba**, s mint szőlővesszők, termést hozunk a Szőlőtőnek, Krisztusnak, - mint kovász, Krisztus-követésünkkel erjesztést, átalakítást adunk a világnak.

A szentségek tehát nem mások, mint a történelmi és feltámadt Krisztus karjai: Ő jelenik meg, általunk beteljesítve a megváltás művét.

- A IV. osztály tananyaga:** - A Jézus által átértelmezett 10 parancs alapfogalmai
- Viszonyunk Istennel szemben (1-3 parancs)
 - Szülőkkel szembeni kötelesség (4. parancs)
 - Az emberi étellel (5.p.) és az emberi létértékkel szembeni viszony (8.p.)
 - A két nem kapcsolata (6. és 9.p.)
 - Az anyagi világgal szembeni kötelesség (7. és 10.p.)

Erkölciségnek azt a sajátos emberi értéket, minőséget nevezzük, mely a szabadon és tudatosan végrehajtott tettek és a **végső cél** közt fennálló kapcsolat jóságát ill. rosszságát adja meg. A keresztény erkölcsstan a kinyilatkoztatás adatait, különösen a krisztusi cselekvésmintát veszi figyelembe, melyek által a hit fényében tárgyalja az ember végső célhoz jutásának a feltételeit.

Négyfajta **törvényt** különböztetünk meg: kettő-kettő istenit és emberit. Az isteni törvény részben a természettörvényt jelenti (a teremtésből következő jogok és kötelességek rendszere, pl. az emberi élet abszolút védelme), részben a pozitív isteni törvényt: a 10 Parancs és Krisztus törvénye. (Krisztus megszüntetve megőrzi a 10 Parancs üzenetét: célja, hogy az ember minden tekintetben beleépüljön az isteni tökéletes szeretet-életbe. Tehát norma helyett u.n. céltörvényt ad: állandó tökéletességre törekvést követel meg).

Az emberi törvény vagy egyházi (pl. vallási közösségek számára előírt pozitív előírások, pl. böjti fegyelem, liturgikus előírások), - vagy civil törvény (az állam polgáira vonatkozó előírások, a közjó érdekében).

A két isteni törvény nem változhat és nem módosulhat. Az egyházi emberi törvény módosulhat, de nem változhat. A civil emberi törvény (a hatalmi viszonyok változásaitól befolyásolva) változhat és módosulhat.

A törvényt az ember a **lelkiismeret** által teszi szubjektív tényezővé: ez olyan belső értelmi ítélet, amellyel felelősnek ítéljük magunkat Isten és önmagunk előtt, hogy megvalósítottuk-e saját létünket. A helyes - biztos - parancsoló vagy tiltó lelkiismeret mindig feltétel nélkül kötelez bennünket.

1. Parancs: Imádd Uradat, Istenedet teljes szívedből, lelkedből és elmédből és minden erődből ! Rajtam kívül más isteneid ne legyenek ! Ne imádj mást és ne szolgálj másnak !

Az **imádás** a teljes embert érintő, Isten iránti hódolat. Mózes a csipkebokornál (2 Moz. 3. fej.), Izajás a templomban (6. fej.), Dániel a folyónál (10. fej.), Pál a damaszkuszi úton (ApCsel. 9. fej.) - minden Istennel történő személyes találkozásnál megtaláljuk az Isten közelségétől megragadott ember bonyolult hódolatát:

- benne van a saját jelentéktelenségének a felismerése,
- az ujjongás, hogy a végsőre, a véglegesre rátalált,
- az önrendelkezés átadása,
- az egész embert érintő függőség-tudat felragyogása.

Az imádás tehát az Isten előtti teljes személyiségű hódolatot jelenti (v.ö. Rom 12,1-3), s ennek a külső kifejezése pl. a leborulás, a térdhajtás, valamint az áldozat, az áldozatbemutatás vállalása. Ez utóbbi valamely érték odaadását jelenti, részint engesztelés, részint dicsőítés, részint a függéstudat ápolása céljából.

Megkülönböztetünk u.n. kultikus imádást (vallásos célzatú áldozatbemutatást), és u.n. életstílus-imádást: áldozatos élettel bizonyos értékről lemond az ember, hogy más, magasabbrendű értékeket tudjon birtokolni, ill. hogy ezekről tanúságot tegyen. Az embernek állandó harcot kell vívnia önmaga birtoklásáért, hogy teljesen (értelem, érzelem, akarat) át tudja magát adni Istennek, léte értelmének és céljának.

Az imádás ellentéte a **bálványimádás**: átmeneti, földi értéket abszolutizál az ember, nem a legfőbb Jóhoz, Istenhez méri életét.

2. Parancs: Ne mondd ki Istenednek, az Úrnak a nevét hiába, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki hiába mondja ki a nevét !

A név az ószövetségi gondolkodásban nem egyszerűen megjelölése valaminek vagy valakinek, hanem a létezők világban betöltött helyére is utal. (Isten a teremtést a névadással fejezi be - nap, hold - égitestek -, s Ádámnak a földi létezők névadását átadja.) Tehát a név kimondása egyben uralmat, birtokbavételt is jelent - nem véletlen, hogy az ember a szüleitől kapja a nevét. A bibliai nevek mindig egy-egy életprogramot, vagy valamire utalást tartalmaznak: Izsák = nevetés fia, Péter = kőszikla, Illés = az Úr az én Istenem, Jézus = Isten megszabadít stb.

Amikor Isten bemutatkozik Mózesnek (Jahve = vagyok, aki van, aki mindig veled van), egyben **létlényegét** nyilatkoztatja ki neki. Ha hiába vennénk az Ő nevét, nem Őt szolgálnánk, hanem csak felhasználnánk saját céljaink érdekében.

A név személyiségünk része, a hivatalos ténykedéstől kezdve a legintimebb vonatkozásokig. Ezért sértő, ha a névvel gúnyolódnak, esetleg eltörlik (pl. koncentrációs tábor). Ez a parancs tehát az ember beszédvilágát érinti, s a szó mindig több, mint gondolatközlés: vagy megbecsülést, vagy megszegyenítést hordoz. A káromkodással az ember Isten végtelen Szentségét sérti meg, az erkölcstelen szavak használatával pedig egy olyan értékvilág ellen vét, mely a Szenttel kapcsolatos, nem is beszélve az elhamarkodott, igazságtalan ítéletek kimondásáról.

Jézus tanítása: a szív bőségéből beszél a száj, - arra utal, hogy amilyen minőségű a szívünk, olyan minőségű a beszédünk is. Szent Jakab pedig levelében arra figyelmeztet a hajó-kormány-példával, hogy fegyelmezett-igazságra és szeretetre törekvő beszédünkkel egész magatartásunknak helyes irányt tudunk

szabni. (Vannak "szent" szavak: édesanyám, hazám stb. a helyes beszéd mindig a szeretet területéhez tartozik.) Isten nevének a tiszteletben tartása tehát nem más, mint a **függőség-tudat ápolása** a szavak területén.

Az **eskü** Isten tekintélyül hívása igazságunk mellett. Jézus elítéli az esküt (Mt, 5,33-37), különösen elítéli az eskü-kibúvókat (Mt. 23,16-22), ugyanakkor megesküdött a főpap előtti tárgyalás során (Mt. 26,63). Az Ő tartózkodó magatartását a kereszténynek is követnie kell: általában elkerüljük, az élet nagyszabású pontjain (papszentelés, esküvő) viszont használjuk, életünk végleges elkötelezésére.

3. Parancs: Emlékezzél meg a nyugalom napjáról és szenteld meg azt !

Hat napon át dolgozz, de a hetedik nap a te Istenednek a nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon, se te, se fiaid se lányod, se szolgád se állatod, se kapuidon belül tartózkodó jövevény. Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr a világot, a hetedik napon megpihent. Ezért megáldotta és megszentelte az Úr a nyugalom napját.

A pihenőnap lehetőséget ad arra, hogy teljesebb emberek legyünk, ne csak szakemberek: a munkaszünet természetes síkon a **körültekintést** jelenti, pihenés, ismeretek gazdagítása, hobby, emberi kapcsolatok ápolása. Ez az alapja a **befelé tekintésnek**: az önmagunkkal szembeni távolságtartásnak, az életünket vezérlő tendenciáknak a felfedezésére. Ám a keresztény ember **fölfelé** is **tekint**: termékeny megnyugvás csak akkor lehetséges, ha nem elfeledni akarjuk problémáinkat, hanem átadni Valakinek, meghatározott napon, meghatározott helyen, meghatározott hívő közösségben. (Vasárnap, templom, szentmise) A közösség a krisztusi áldozat megújítására jön össze, azzal találkozik és azzal táplálkozik, hogy egyénekként és a közösségben ezen áldozat folytatói legyünk. A 3. parancs tehát **kultikus munkaszünetet** jelent: részint önátadást a templomi közösségben, részint pihenést, szellemi-lelki megújulást.

Isten képmásaiként így utánozzuk a Teremtőt a 7 napos ritmussal. Az ünnepelni tudás fegyelmezettséget kíván meg: körülményeinktől és hangulatunktól függetlenül a közösségi Isten-kapcsolatot, egyre mélyebben igyekszünk beépülni az Egy Kenyérbe, hogy erejéből be tudjuk tölteni kovász-szerepünket a világban.

A két kőtábla viszonya: a 2. kőtábla (4-10 parancsok) a világban való létünket szabályozza, hogy minden területen mutatkozzék meg az első három parancs gyümölcse, az Istenhez való ragaszkodásunk. A keresztény ember az első három parancsra, az Istennel való bensőséges viszonyra építi életét (függés-tudat, melyet beszédemmel és ünneplési renddel ápolok) : a teljesség igényével akarom magamat Krisztushoz kapcsolni, az emberi világgal való minden viszonyomban.

4. Parancs: Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú életű légy a földön, melyet az Úr, a te Istened ad majd neked !

Az ember létét Istentől kapja, a szülők közvetítésével. Így születésükkel együtt egy közösséget is kapunk. A szülők szeretetének gyümölcse a gyermek, ám a szülő több mint élet-forrás. Az életátadáson túl ott van az élet-óvás is: mérhetetlenül sok munka, idő, áldozat, aggodás van életünk mögött, melynek kerete a **család**. A szülő a gyermek első gondozója (ruha, élelem, lakás = egészséges legyen), nevelője (iskola, taníttatás, baráti kör felügyelete = ne csak egészséges, hanem a társadalomban értelmes, hasznos ember legyen), valamint első papja (vallásos nevelés, minta-átadás).

A szülők tiszteletének meg kell mutatkoznia a magatartásban, a hanghordozásban, a figyelemben, a gesztusokban, a róluk való beszédben. Mindezt együttvéve **engedelmességnek** nevezzük. Vállaljuk és segítjük őket, s magatartásunkban a megbocsátásnak is helyt kell adnunk.

Kinyilatkoztatás-béli útmutatásunk **Szent Pál családmodellje** (Ef. 5,21-6,4), mely konkretizálja a krisztusi elveket.

5. Parancs : Ne ölj !

Két elvi alapja van ennek a feltétlen isteni parancsnak : a/ az emberi élet Isten ajándéka a szülői szeretet közvetítésében, b/ Isten Jézus által megtestesült, felvette az emberi természetet, s ezzel ontológiailag megszentelte, megemelte azt. Jézus után gazdagabb e parancs jelentéstartalma: az ószövetségi emberi élet-óvás radikalizmusát (szemet szemért) kiterjeszti az emberi élet teljes méltóságára (már az is gyilkol, aki felebarátját esztelennek mondja). Vagyis a teljes embert, egészségével és terhelhetőségével együtt az örök cél szolgálatára kell rendelni.

Szent Pál a sportolók példájára hivatkozik, amikor a keresztény aszkézisről beszél: ne dédelgessétek testeteket ! A belső rend azért fontos, hogy szabadon tudjunk rendelkezni önmagunkkal és energiánkkal, hogy az örök életet kiharcolhassuk magunknak. Így az 5. parancs tartományába tartozik a szükséges pihenés, étkezés, a mértékletesség gyakorlása.

Három veszély-forrása van e parancsnak: 1/ gyilkosság (pl.abortusz!), öngyilkosság (pl.euthánázia!), 2/ szükségtelen kockázatok vállalása (pl. egészségromboló túledzés vagy vakmerőség), 3/ sötét ösztönökből fakadó gyűlölet, féltékenység, hatalomvágy megnyilatkozásai (pl. verekedés!). Világnézeti és begyakorlott tartóerőre van szükség, hogy Krisztus-követésünket e területen is érvényesíteni tudjuk.

E parancsnál kikerülhetetlen az egyházi álláspont megvizsgálása a **háborúval** kapcsolatban. A következő pontokat kell képviselnünk: a/ a haza védelme erkölcsi kötelesség, b/ az egyház rossznak tartja a háborút, de a nagyobb rossztól megóvónak is, c/ a katonák és a zászlók megáldása nem háborús uszítás (fegyvermegáldás sosem volt!), d/ az egyház éppúgy nem vállal felelősséget a háború jogosságának megítélésében, ahogy a katona édesanyja is csak a fiáért

imádkozik. Az igazi békemozgalmat (= enyhíteni a nemzetek közötti háborús feszültséget ill. a békeszerződések miatti feszültséget) az egyház tagjainak támogatnia kell, mert ez is az önzés, a gőg, vagyis a bűn elleni személyes harchoz tartozik.

8. Parancs: Ne tégy hamis tanúságot felebarátod ellen !

A közösség életében elengedhetetlen feltétel az igazságnak megfelelő, igaz beszéd. Az **igazsággal három szinten** találkozunk az ember: 1/ az egészséges lelkületű embernek az igazság keresése magától értetődő. (információ = igazság, információ ≠ igazság, kiküzdött második naivitás). 2/ az ember értéket birtokló öntudattal akar élni, azaz szakember akar lenni (bizonyos terület igazságát jobban át kell látnom, hogy a közösségben hasznos életem legyen). 3/ a végső kérdések igazsága, ezek tisztázása (miért élek, mi van a halál után, mi a boldogság, van-e Isten stb.).

Az ember az igazságnak nem alkotója, hanem fölfedezője. Az igazság kiharcolása és fenntartása bizonyos erényeket tételez fel: hűséget, harcot, küzdelmet, erkölcsi munkát. Az igazságot a közgondolkodás sémái, az előítéletek a rosszakarat és az indulat csorbítja. A kinyilatkoztatás alaptétele: Isten hűséges, azaz szava igaz, lehet rá építeni. Így az Isten igazságához ragaszkodó ember egy természetfeletti vonatkoztatási pont a világban. Ám az **igazmondás** is erényköteget tételez fel: okosságot, udvariasságot, tapintatot, jóindulatot, óvatosságot. A keresztény álláspont a végső értékek közötti egyensúlyozásban valósul meg:

gyávaság (bűn)

vakmerőség (bűn)

mérlegelt beszéd (erény)

bátorság (erény)

Valamelyik végpontra karakter-adottságaink ill. neveltetésünk által spontán hajlamosak vagyunk: tudatosan kell önépítésünket a másik végpont felé vinni, hogy "féloldalasságunkat" keresztény munkával kiigazítsuk.

Az igazság bármilyen nagy érték, a kereszténynek az igazságot a szeretet tartományába tartozó értékek alapján kell képviselnie: vigasztalást, bátorítást, megértést, segíteni akarást, tapintatot kell sugározni. Így tud a **becsület**, az ember lét-értéke valóban megvalósulni, ill. felragyogni: Isten iránti feltétlen elkötelezettségemet bele akarom vinni az igazság, a beszéd, a szeretet szolgálatába. Önmagam istenképiségét a másik ember istenképiségének a méltóságával ill. annak tiszteletbentartásával építem ki.

6. Parancs : Ne paráználkodj ! (Ne törj házasságot !)

9. Parancs : Ne kívánd felebarátod házastársát ! (Ne válj el !)

A szexualitás több, mint tulajdonsága az embernek (pl. mint a zenei készség) : meghatározója. Ez részint azt jelenti, hogy integrálnunk kell személyiségünkbe, különben egészségtelen személyek leszünk (lásd bomba-példázat!). Másrészt

pedig azt jelenti, hogy nincs általában ember : vagy férfinak, vagy nőnek születünk, s a két nem pszichéjében, érzelmi világában, sőt vallásosságában is egymásra irányul. Az ember testi-lelki szerkezetével együtt a szeretetre van teremtve, igénye és vágya van totálisan kiszolgáltatni magát, s totálisan vállalni valaki mást. Ez a megismerésnek egy mélyebb rétege: a ráhagyatkozásnak, az önátadásnak, a boldogságnak a megtapasztalása.

Mivel ösztönről van szó, szükségesek az erkölcsi elvek, mert a szexualitás könnyen árucikké, élvezet-centrikussá válhat, s ez esetben az ember megsebződik. A hívő ember, ha házasság a hivatása, egy olyan fix pontot keres a társ személyében, akivel az üdvösséget ki tudja harcolni - tehát nem válik üdvösség-pótlékká a szerelem világa a számára. A szerelem így az a készség, amivel véglegesen a másik szolgálatára tudjuk rendelni magunkat, s így válunk teljesen szabaddá. (A reneszánsz óta a szerelem függetlenítette magát az erkölcstől. Egy olyan világban kell keresztény meggyőződésünk szerint bátran élni, mely gyönyörközpontú, mely kisajátította magának a "haladás", a "modernség" eszméjét, mely manipulációs eszközzé tette meg az emberi testet, s mely mélységes cinizmussal veszi körül a házastársi hűséget és az áldozatos gyermekvállalást.)

Egy végleges szeretetkapcsolat a következő **4 fejlődési szakaszon megy keresztül** : 1/ tetszés (spontán vonzalom, a másik lénye megszólít, hogy lépjek ki magamból). 2/ érték-szakasz (egymással közöljük és kicseréljük érkeinket, beszélgetések, vitatkozások stb.) 3/ szerep-szakasz (egymás életében stabil szerepet kezdenek játszani (rendszeres időtöltés együtt, egymásra-számíthatóság kölcsönössége). 4/ elfogadtatás (a világgal közlöm, hogy én már nem egyedül vagyok, hanem a másik végérvényesen hozzám tartozik).

A két nem viszonyát más megközelítésben a következő három kategória jeleníti meg : a/ sexus (=gazdagodni akarok). b/ erősz (=gazdagodni és gazdagítani akarok, itt már megvan a személyi felelősségtudat). c/ agapé (=gazdagodni és gazdagítani akarok valakit végérvényes vállalással - ez a keresztény házasság-eszmény alapja). A keresztény felfogást az alábbi 4 kategória szerint lehetne megvilágítani:

- az erkölcstelen ember bárkivel szexuális kapcsolatot létesít.
- a hitetlen erkölcsös ember hűséges a jelenlegi házastársához.
- a keresztény ember hűséges `a, házastársához.
- a keresztény parancsot félreértő ember még a házasságon belül is bűnösnek tartja a testi szerelmet.

A III. osztály Házasság szentsége - anyagnál láttuk a házassággal kapcsolatos bibliai útmutatásokat és a szentség lényegét. Így itt csak arra utalunk, hogy a házasság a Szentháromság életének is a kópiája (=másolata) : az isteni életet az Atya tökéletesen átadja a Fiúnak, s a Fiú tökéletesen elfogadja azt. A házasságban az állandó és feltétlen birtokba adás és birtokba vétel tükrözi a Szentháromság tökéletes életét. Az ember leginkább **szeretetközösségben** tud részesedni az isteni életben, s erre a házasság a legalkalmasabb. Aki Istennek

feltétel nélkül átadta magát, az a házassági szeretetet az isteni, teremtő szeretet eszközévé teszi, s az üdvösség perspektívájában kormányozza életét.

Az nyilvánvaló, hogy az Istenre hagyatkozás kizárásával nem lehet ezt a természetfeletti programot teljesíteni. Csak imádsággal, igényes gondolkodással, rákészüléssel és nagyon sok egoizmus ellenes küzdelemmel lehet ezt az eszményt megvalósítani.

A házasságról lemondás az Isten Országáért vállalt "osztatlan szívvel szolgálni" - elhatározásból lehetséges.

7. Parancs : Ne lopj !

10. Parancs : Ne kívánd felebarátod házát, se szolgáját, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami felebarátodé !

A Biblia alaptétele: az Úré a föld és minden teljessége, övé a tenger stb., tehát az Alkotó a tulajdonos, ő adja az embernek a megbízást a birtokba vételre, hogy mint Isten képmása és helyettese, uralkodjék a teremtésen. Így érthető az ószövetségi időszak szombat-évvel, jubileumi évvel kapcsolatos rendelkezés-sorozata, melyeket az I. osztály anyagánál már szemügyre vettünk.

A **próféták** is állandóan ostromozták a szociális bűnöket: a tolvajlás, rablás, sikkasztás stb. ellen mindig fölléptek, bírálták gazdagok manipulációit, hogy pénzért tulajdonképpen kereskednek a kiszolgáltatott szegényekkel. A gazdagnak nagy a veszélye, hogy megfélekedzik a lelki értékekről.

Az önzés természetes emberi jelenség, szinte ösztön : erkölcsi, magasabbrendű szempontokra van szükség, hogy az ember ki tudja tépni magát belőle. A vagyonnál-tulajdonnál kettős a veszély: gúzsba köti a lelket ill. tékozlásra, pazarlásra vezethet. Ezért kettős a feladat : jó értelemben kamatoztatni kell a vagyont, s ugyanakkor nem elveszíteni az érzékeny, segítőkész lelkületet.

A 7. parancs így annyit jelent : tisztelni kell a tulajdont, annak a megrongálása is bűn, s a háttérben a tisztességes munkavégzésből származó létbiztonságra törekvés kell, hogy álljon. A 10. parancs pedig az irigységet ostromozza, mert mások tulajdonának a megkívánása a bálványimádásnak = földi értékhez való túlzott ragaszkodásnak az egyik módja.

Három szóval a bibliai szemléletmódot jobban meg lehet világítani a parancsokkal kapcsolatban : gazdagság, szegénység, munka.

A **gazdagságnál** a bibliai alapállás a következő : Isten áldásának egyik megnyilatkozása, ami szellemi függetlenséget biztosít az embernek, sőt értékes tulajdonságokat is feltételez (szorgalom, okosság, türelem). Ugyanakkor azt is hangsúlyozták, hogy igen nagy a veszély : a szív érzéketlenné válik, igazságtalan előnyökhöz jut az ember. Jézusnak radikális mondata a gazdagságról : **ahol a szíved, ott a kincsed is** (tehát az élet végső mozgatórugójává válhat a vagyon). Másrészt az **esztelen gazdag - példabeszédben** hangsúlyozza, hogy az Őt követőknek "Istenben kell gazdagodniuk". S végső soron Jézus azt is tanítja, hogy

annak, aki az Ő tanítványa akar lenni, **mindenről le kell tudni mondania** (Lk. 14,33). Tehát Jézus gondolkodásában az igazi gazdagság az Isten-ismeret és az abban való állandó gyarapodás. Ugyanakkor a talentum-példabeszédekben arra is kapunk utalásokat, hogy az anyagi javakat az örök élet megszerzése iránti küzdelem részévé kell tenni.

A **szegénység** a bibliai szemléletmódban sokszor a hanyagság, lustaság következménye, tehát valami bűn állhat a háttérben (pl. mások erőszakossága, igazságtalansága). De a szegénység **erény-lehetőségeket** is magában hord : nem a világ értékeire támaszkodik, hanem belső természetű értékeket fejleszt ki magában. A szegénység lehet **tudatosan vállalt** evangéliumi magatartás is, hiszen a szegény elvben alkalmasabb Isten Országának értékeire, mint a gazdag : meg van fosztva a tulajdon kapcsolat-termő lehetőségtől, így rákényszerül az állandó igazságosságra. Ezért "boldog" a szegény : nem tapad a világhoz. Krisztushoz hasonulási lehetőség is a szegénység, mert Ő "ámbár gazdag volt, értünk szegénnyé lett, hogy szegénysége által meggazdagodjunk" (2 Kor. 8,9).

A **munka** a sokat hangoztatott tévedés ellenére sem büntetés a Szentírásban. Már a paradicsomba helyezéskor elhangzik az isteni parancs, hogy az ember "művelje és őrizze azt". A munka 6+1 - es ritmusa a Teremtő belső életének visszfénye lesz. A munkának van **természetes értéke** : a tétlenség - ősi tapasztalat szerint - romlásba viszi az embert. Van **közösségi értéke** : az ember hasznos szerepet csak akkor tud elfoglalni a társadalomban, ha hasznosítja magát és mások munkájára is tekintettel van. Viszont a bűnnek a munkával kapcsolatban is megvan a maga romboló hatása : reménytelenség-tudat (mi hasznom van belőle, úgymint meghalok !), ill. sokszor fájdalmas, nagy erőfeszítéseket kíván, s ugyanakkor meddő, vagy annak tűnik.

Az emberek közötti megosztásnak, megosztottságnak is gyökere lehet a munka : a háttérben önkény, erőszak, irigység állhat.

Jézus kétpólusú magatartása a munkával szemben a következő : részint végezte a fizikai munkát, részint a nem dolgozó virágokról, madarokról tanított. Gondolatvilága teljesen munka-központú (pásztor, szőlőműves, magvető példabeszédek), - ugyanakkor hangoztatja, hogy az emberi lét értékét egyedül az Istennel fenntartott kapcsolat minősége határozhatja meg (ti keressétek elsősorban Isten Országát és annak gazdagságát ! - Hegyi beszéd, Mt. 6. fejezet).

Végző soron a munka, a tisztességes munkavégzés **beletartozik** a megváltás gyümölcseit, az üdvösséget kiharcolni akaró keresztény kötelesség-világába. A szeretet uralma alá kell helyezni, azaz ezt az emberi élet-területet is meg kell tisztítani az önzéstől.

Összegzés

A Szent Ágoston rövidítésében ismert 10 Parancsot mi az eredeti bibliai megfelelő helyekről idéztük (2 Moz. 20,2-17). Jézus azért jött, hogy "beteljesítse", tökéletessé tegye a Törvényt : saját magatartásával adott példát arra, hogyan lehet

az embert teljesen és szeretetből a mennyei Atya gondviselésébe ajánlani. A Hegyi beszédben átértelmezte a 10 parancsot, jól kell érteni (!) : megtarthatatlanná szélesítette ki, mert azt akarta, hogy életünk végéig mindig a **tökéletesség felé** törekedjünk. Parancsa a "szeretet parancsa": úgy tudjuk megmutatni Iránta való ragaszkodásunkat és hűségünket, ha igényesen és következetesen megtartjuk parancsait, magunkra kötelezőnek tartjuk követelményeit. Így a 10 Parancs nem veszítette érvényét, hanem Jézus által beteljesítve egy mindörökre szóló isteni követelményrendszer ad, hogy bármelyik korban él is az ember, a kegyelemmel együttműködve, krisztusivá nemesítse és építse magát.